

ХТО ДАПАМОЖА БЕЗНАДЗЕЙНА ХВОРЫМ? У МІНСКУ СТВОРАНЫ ЦЭНТР ПАЛІЯТЫўНАЙ МЕДЫЦЫНЫ
3 стар.

АСОБА ў БАЗМЕЖЖЫ ЧАСУ
АЙЧЫННЫ ЭДЫСАН
4 стар.

З ЗАЛАў НАЦЫЯНАЛЬНАГА МАСТАЦКАГА МУЗЕЯ
5 стар.

УРАЖАННІ РЭЦЭНЗІЯ Масея СЯДНЁВА. ЗША
6 стар.

З АСАБІСТАГА АРХІВА Усевалада ІГНАТОўСКАГА
5 стар.

ДЗІЦЯЧАЯ ЧЫТАНКА
8 стар.

БЕЛАРУСЫ ў СВЕЦЕ

ЛІТАРАТУРНЫЯ ЧЫТАННІ
Алег МІНКІН. "ПРАўДЗІВАЯ ГІСТОРЫЯ КРАІНЫ ХЛУДАў"
7 стар.

АКТРЫСА І ТЭАТР
Алена УНУКАВА: "ГАЛОўНАЕ — ЗАХАВАЦЬ СЯБЕ"
8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА РАСПАўСЮДЖВАЕЦЦА ў 48 КРАІНАХ

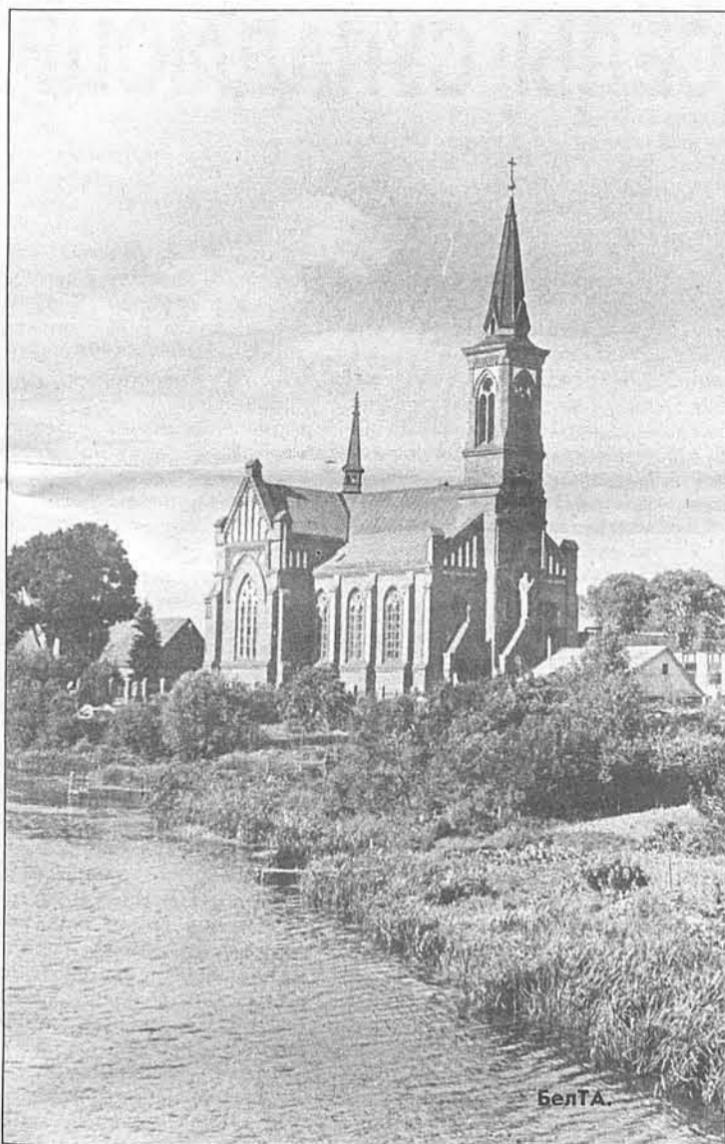
Голас Радзімы

9 жніўня 2000 года
Цана 85 рублёў

№ 32 (2694)

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі
Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

БЕЛАРУСКИ КРАЯВІД

БелТА.

Касцёл імя Бязгрэшнага зачацця прасвятой Багародзіцы Марыі ў Паставах Віцебскай вобласці. Помнік архітэктуры ў стылі неаготыкі.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

Мае любя! Вялікае ўсім вам прывітанне ад мяне, прывітанне маёй роднай Беларусі! Вялікі вам дзякуй. Учора атрымала 21-шы, 22-гі нумары газеты "Голас Радзімы". Вельмі ўдзячная. Спадзяюся, яшчэ буду вам пісаць. Усё можа здарыцца ў жыцці, бо цяжкія гады: усё вы-

ходзіць на старасць гадоў.
Леанарда МАЛЕЕВА.
Італія, Мілан.

АД РЭДАКЦЫІ. Шаноўная спадарыня Леанарда! Дзякуй за прывітанне і добрыя адносіны. Мы таксама шчыра зычым Вам здароўя і ладу. Спадзяёмся на Вашы новыя допісы.

ГАСЦЁўНЯ

Вольга ІПАТАВА:

«У САЮЗА ПІСЬМЕННІКАў ЁСЦЬ ДУХОўНАЕ ЗЕРНЕ...»

Саюз пісьменнікаў — самая сталая творчая арганізацыя нашай краіны, а яго 75-гадовая гісторыя вельмі складаная і неадназначная. Быў час, калі пісьменнікі, цалкам падпарадкаўваючыся пануючай ідэалогіі, выдавалі "нагара" толькі патрэбную ўладзе літаратуру (перад вайной 80 працэнтаў беларускіх аўтараў былі рэпрэсаваны). І разам з тым менавіта пісьменнікі выступілі супраць палітыкі Мікіты Хрушчоў, які марыў пра ўтварэнне адзінага народа з адзінай — рускай — мовай. Некалі гэта было самае ўплывовае творчае аб'яднанне краіны, сёння ж у яго адрас усё часцей гучыць крытыка. Тым не менш, Саюз беларускіх пісьменнікаў жыве, ён не распаўся, як у іншых постсавецкіх рэспубліках. А дзякуючы яго апошняй акцыі — удзелу ў "Літаратурным экспрэсе — 2000", пра які наша газета неаднаразова пісала, з беларускай літаратурай больш падрабязна, ці нават і ўпершыню, пазнаёмліся многія... краіны свету.

Пра сённяшнія клопаты і поспехі Саюза беларускіх пісьменнікаў мы гутарым з яго старшынёй — пісьменніцай **Вольгай ІПАТАВАЙ**.

— Вольга Міхайлаўна, якая задача з'яўляецца для вашага аб'яднання прыярытэтай?

— Канешне, абарона роднай мовы і літаратуры. Таму што менавіта пісьменнікі найбольш ясна

разумеюць: без мовы няма народа. І, думаю, менавіта яны адыгралі выключную ролю ў тым, што мы ўвогуле ўсведамляем сябе беларусамі і можам казаць пра незалежную Беларусь. Уявіце, хто яшчэ будзе ініцыяваць, напрыклад, святкаванне 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Жылкі, Уладзіміра Дубоўкі, Кузьмы Чорнага? А гэта нашы культурныя традыцыі, і мы абавязаны іх шанаваць. Дарэчы, зараз спрабуем увесці нацыянальнае святкаванне дзён нараджэння Янкі Купалы, Якуба Коласа і Максіма Багдановіча.

— Саюз пісьменнікаў — заказанаўца у сваёй сферы ці носіць чыста кансультаўны характар?

— Некалі ён быў самым уплывовым творчым саюзам, але за апошнія гады мы ў многім згубілі свае пазіцыі. Магчыма, тут віна саміх пісьменнікаў, але і такога складанага перыяду ў жыцці народа таксама яшчэ не было. Хаця, я думаю, крызіс ужо пераадолены, і сведчанне таму — нашы семінары творчай моладзі, якія збіраюць многа ўдзельнікаў. Гэта вельмі радуе, бо нельга дазволіць, каб мы сталі апошнім пакаленнем, на якім нацыянальная мова і літаратура заканчваюцца.

Мы стараемся захаваць лепшыя традыцыі Саюза пісьменнікаў і пазбавіцца ад адмоўнага — залежнасці ад улады, "заказанасці" літаратуры, калі ідэалагічныя рэчы першынствуюць над сапраўды мастацкімі. Канешне, не ўсе ў Саюзе роўныя па таленту. Некаторыя, напрыклад, вядуць вялікую грамадскую работу, і іхняя вартасць не меншая, бо пісьменнік сёння, як і раней, змагаецца за беларускую мову. І гэта

сумна: трэба было б не змагацца змаганнем займацца, а літаратурай, як у кожнай развітой краіне.

— Сёння можна пачуць, што Саюз пісьменнікаў — "мёртвы", яго нават называюць "арцеллю з малымі правамі і абавязкамі". Як вы гэта пракаменціруеце?

— Ёсць пэўныя падставы, каб так лічыць. У многім мы самі вінаватыя. Але ж у Саюзе пісьменнікаў ёсць духоўнае зерне, якое і дазваляе яму быць апірышчам народа — у большай ці меншай ступені. І гэты саюз вельмі патрэбны ў нашай краіне і нашых умовах.

— Кажуць таксама і пра немагчымасць уступлення ў Саюз рускамоўных пісьменнікаў...

— Няпраўда. Праўда ў іншым: 90 працэнтаў з тых, хто піша на рускай мове, пішуць слаба. Чаму так атрымліваецца — не ведаю. Я сама пачынала пісаць на рускай мове, але мае беларускія вершы аказаліся намнога лепшымі. Таму ўсё гэта надуманая праблема, якая цешыць самалюбства тых, хто не здолеў трапіць у саюз. А галоўная ўмова для прыёму — канешне, талент. І нашы патрабаванні становяцца ўсё больш жорсткімі. Напрыклад, стараемся не прымаць па адной кніжцы — для гэтага ўжо павінен быць вельмі магутны талент. Хаця колькасць кніг увогуле не мае значэння: сёння іх можна выдаць колькі захочаш.

Фота Марыі ЖЫЛІНСКАЙ.

Заканчэнне на 3-й стар.

НА БЕЛАРУСІ ПАДПІСАЦЦА МОЖА КОЖНЫ! Індэкс 63854, кошт на 1 месяц — 364 рублі.

У МІНСКУ ЗАўСЁДЫ МОЖНА НАБЫЦЬ У МАГАЗІНЕ № 2 "БЕЛСАЮЗДРУКУ" — праспект Ф. СКАРЫНЫ, 44.

УКЛЮЧАНЫ ў ПАДПІСНЫЯ КАТАЛОГІ РАСІІ, УКРАІНЫ, ЛІТВЫ, КАЗАХСТАНА, КЫРГЫЗСТАНА.

ДАБРАЧЫННАСЦЬ

У СТАЛІЧНАЙ МАЛІНАЎЦЫ —
«ПРАРЫЎ-2000»

Беларускі дабрачынны фонд «Дзецям Чарнобыля» разам з маладзёжным сацыяльным цэнтрам «Майстэрня будучыні» правёў у сталічным мікрараёне Малінаўка вялікую акцыю пад агульнай назваю «Прарыў-2000». У яе ўвайшлі мастацкая галерэя «Ура! Канікулы!», арт-майстэрня «Афарбуй свой дах», спартландыя «Алімпійскі год», літаратурны салон «Падзяліся ўсмешкаю сваёй», музычная праграма «Нясумная Малінаўка».

Падвядзенне вынікаў акцыі з уручэннем прызоў і віншаваннем пераможцаў праходзіла ў сярэдняй школе № 174. Яго суправаджалі музычная праграма і калектыўны паход на дыска-тэку.

НА ЗДЫМКАХ: валанцёры маладзёжнага сацыяльнага цэнтра «Майстэрня будучыні»; лаўрэат мастацкага конкурсу «Ура! Канікулы!» вучаніца СШ № 129 Алена ПАРТКОВА; каштоўныя прызы і дыпламы пераможцам уручае дырэктар МСЦ «Майстэрня будучыні» Ганна РУСЕЦКАЯ.

Фота Аляксандра ДЗІДЗЕВІЧА.

КАРОТКІМ РАДКОМ

Міністэрства аховы здароўя выступіла з ініцыятывай прыняць пастанову аб забароне курэння ў грамадскіх месцах. Пра гэта паведаміў намеснік міністра, галоўны дзяржаўны санітарны ўрач Міністэрства аховы здароўя Беларусі Валерый Філонаў. Ён адзначыў, што зараз урад Беларусі распрацоўвае такую пастанову. У спіс месцаў, дзе будзе забаронена курэнне, увайдучь будынкі міністэрстваў, прадпрыемстваў, арганізацый, школ, іншых адукацыйных устаноў, бальніц, рэстаранаў, а таксама месцаў правядзення масавых мерапрыемстваў.

Зацверджаны план-праект рэканструкцыі Гомельскага хімічнага завода. Яна пройдзе ў тры этапы і разлічана на некалькі гадоў. Трэба будзе шмат зрабіць у цэху сернай кіслаты, дабудаваць трэцюю нітку вытворчасці дваінога суперфасфату. Вялікі аб'ём працы заплаваны і ў цэху фосфарнай кіслаты. Пасля рэканструкцыі прадпрыемства зможа не толькі забяспечыць мінеральнымі ўгнаеннямі сельскую гаспадарку Беларусі, але і значную колькасць адпраўляць на экспарт.

(Па матэрыялах беларускіх газет).

ЗДАРЭННІ

ГРЫБНЫЯ РАЗБОРКІ. СА СТЭЛАМІ. Са з'яўленнем у лясх грыбоў на беларускае Палессе заспяшаліся рознага кшталту фірмачы. З'явіліся яны і ў Жыткавіцкім раёне і пачалі паміж сабой канкурэнтную барацьбу за права купляць у насельніцтва гэтыя прыродныя дары, каб потым рабіць на іх бізнес: перапрадаваць у Польшчу ці прыбалтыйскія краіны былога СССР.

І вось у вёсцы Мілевічы лоб у лоб сышліся дзве фірмы з Мінскай вобласці. Адна закупляла ў людзей лісічкі па 1 200 рублёў за кілаграм, а другая, каб пераняць іх у яе, падняла тую цану на 200 рублёў. Канкурэнт тут жа зрэагаваў з усёй жорсткасцю: растушчыў вагі саперніка і загадаў пакінуць вёску, пагражаў расправай.

Сапернік, адчуваючы, што ў гэтай сітуацыі ён слабейшы за свайго крыўдзіцеля, паймаў дадому па падмацаванні,

якое прыбыло ў Мілевічы на «Вольва-850», узброіўшыся гладкаствольным ружомжам замежнай вытворчасці і газавашротным пісталетам. «Мерседэс-240» канкурэнта ў гэты час знаходзіўся каля будынка сельсавета, і яго гаспадарам было загадана рэціравацца з вёскі.

Атрымаўшы рашучую адмову, раз'юшаны фірмач прастрэліў усе чатыры колы «Мерса» і ўдарыў па газавашротным пісталетам. «Мерседэс-240» канкурэнта ў гэты час знаходзіўся каля будынка сельсавета, і яго гаспадарам было загадана рэціравацца з вёскі.

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

ЗА РАДКОМ ЛІЧБАЎ

У 1999 годзе Міністэрства статыстыкі і аналізу Рэспублікі Беларусь абследавала 4 829 дамашніх гаспадарак, або 80,2 працэнта, што трапілі ў выбарку, у тым ліку ў гарадах — 3 106 (76,4 працэнта ад выбаркі) і ў сельскай мясцовасці — 1 723 дамашня гаспадаркі (88 працэнтаў). І вось што атрымалася, калі перайсці на дакладную мову лічбаў.

На пачатак 2000 года ў рэспубліцы налічвалася 3,6 мільёна дамашніх гаспадарак. У гарадах — 2,5 мільёна (68,8 працэнта) дамашніх гаспадарак (з іх 30 працэнтаў — у вялікіх гарадах з колькасцю насельніцтва звыш 100 тысяч чалавек, 16 працэнтаў — у горадзе Мінску і 23 працэнтаў — у малых гарадах і пасёлках гарад-

даправадам павялічылася ў параўнанні з 1995 годам амаль на 9 працэнтаў.

Маёмасная забяспечанасць дамашніх гаспадарак характарызуецца наяўнасцю ў іх прадметаў культурна-бытавога і гаспадарчага прызначэння. На 1 красавіка 2000 года ў сярэднім на 100 гарадскіх дамашніх гаспадарак прыпадала 110 халадзільнікаў і маразільнікаў, у сельскіх — 98; адпаведна 75 і 62 пральныя машыны, 68 і 29 электрапыласосаў; 100 і 65 каляровых тэлевізараў; 27 і 17 легкавых аўтамабіляў. Значна лепш гэтымі таварамі забяспечаны дамашнія гаспадаркі, якія маюць дзяцей ва ўзросце да 18 гадоў.

На ўзровень жыцця насельніцтва істотны ўплыў працягвае аказваць

горадзе, так і ў сельскай мясцовасці складае каля двух працэнтаў; на адукацыю, адпачынак і культуру — у горадзе складае 2,4 працэнта, у сельскай мясцовасці — 1,2 працэнта; на транспарт — 5,5 працэнта і 4,9 працэнта суадносна.

У 1999 годзе рост цэн на пакупку тавараў амаль у два разы апырэджваў рост кошту жыллёва-камунальных паслуг, у выніку чаго ўдзельная вага аплаты гэтых паслуг у спажывецкіх расходах панізілася з 3,6 працэнта ў 1998 годзе да 2 працэнта ў 1999-м. У дамашніх гаспадарках сельскай мясцовасці расходы на жыллёва-камунальныя паслугі значна меншыя (1,2 працэнта), чым у горадзе (2,2 працэнта).

Нізкі ўзровень даходаў прывёў многія сем'і да

ПАЖАДАННІ І МАГЧЫМАСЦІ
НЕ ЗАЎСЁДЫ СУПАДАЮЦЬ

скога тыпу) і ў сельскай мясцовасці — 31,2 працэнта. Сярэдні памер дамнай гаспадаркі склаў 2,7 чалавека (такі ж памер дамашняй гаспадаркі ў гарадах і 2,6 чалавека ў сельскай мясцовасці). Як у горадзе, так і ў сельскай мясцовасці пераважалі малаколькасныя дамашнія гаспадаркі, якія складаліся з 1—2 чалавек (45,2 працэнта ў горадзе і 54,9 працэнта ў вёсцы). Доля дамашніх гаспадарак з 5 і больш чалавек склала 9 працэнтаў у сельскай мясцовасці супраць 7 працэнтаў у горадзе.

Удзельная вага сямейных пар, якія маюць дзяцей да 18 гадоў, — 43,9 працэнта. З агульнага іх ліку доля дамашніх гаспадарак, што маюць адно дзіця, склала 65,2 працэнта ў горадзе і 46,2 працэнта ў сельскай мясцовасці; дваіх дзяцей суадносна 30,9 працэнта і 42,5 працэнта, трох і больш дзяцей — 3,9 працэнта і 11,3 працэнта.

Сярод дамашніх гаспадарак, якія маюць дзяцей, расце доля няпоўных сем'яў, гэта значыць тых, якія маюць толькі аднаго з бацькоў.

Сярэдняя колькасць жылля пакояў, занятых дамашняй гаспадаркай, складае на працягу пяці гадоў 2,3, а сярэдняя іх плошча — 35 квадратных метраў. Больш за чвэрць дамашніх гаспадарак маюць у разліку на чалавека ад 9,1 да 13,0 квадратных метраў жыллой плошчы, пятая частка дамашніх гаспадарак — больш за 20 квадратных метраў. Ва ўмовах, калі на аднаго чалавека прыходзіцца менш за пяць квадратных метраў жыллой плошчы, пражывае каля 3 працэнтаў дамашніх гаспадарак.

Палепшылася добраўпарадкаванне жылля. Забяспечанасць дамашніх гаспадарак тэлефонам, кантралёвым ацяпленнем, каналізацыяй, гарачым водазабеспячэннем і во-

вытворчасць сельскагаспадарчай прадукцыі ў асабістых падсобных гаспадарках сельскіх жыхароў, на дачных і садова-агародных участках для гарадскіх жыхароў. Гэта прадукцыя ствараецца ў асноўным для ўжывання ўнутры дамашняй гаспадаркі (93 працэнта), а таксама для продажу і дапамогі сваякам (7 працэнтаў). Па выніках выбарачнага абследавання для 64,3 працэнта насельніцтва асноўнай крыніцай існавання з'яўляецца даход ад занятасці, у тым ліку ў гарадах — 68,3 працэнта і ў сельскай мясцовасці — 55,6 працэнта.

24,3 працэнта адзначылі асноўнай крыніцай свайго даходу пенсію.

Структура спажывецкіх расходаў адлюстроўвае ўзровень жыцця дамашніх гаспадарак: значная доля расходаў (58 працэнтаў) прыходзіцца на пакупку прадуктаў харчавання, і чым бяднейшая дамашняя гаспадарка, тым больш сродкаў затрачваецца на прадуктова тавары. Доля расходаў на прадукты харчавання ў параўнанні з 1998 годам узрасла на 3 працэнтныя пункты, што сведчыць пра зніжэнне ўзроўню жыцця насельніцтва. З агульнага аб'ёму расходаў на харчаванне амаль трэць (29,8 працэнта) ідзе на пакупку мяса і мясапрадуктаў, пятая частка (21,3 працэнта) — на хлеб і хлебапрадукты, 13,1 працэнта — на малако і малочныя прадукты, 7,7 працэнта — на цукар і кандытарскія вырабы, 5,2 працэнта — на рыбу і рыбапрадукты, 5,4 працэнта — на алей, маргарын і іншы тлушч, 4,4 працэнта — на агародніну, 4,1 працэнта на садавіну і 9 працэнтаў — на іншыя прадукты харчавання.

Другой па памеру крыніцай расходаў з'яўляюцца расходы на адзненне і абутак (13,7 працэнта). Доля расходаў на ахову здароўя як у

мабілізацыі ўнутраных рэсурсаў і да самазабеспячэння прадуктамі харчавання.

Колькасць ужытых калорый на душу ў сярэднім па рэспубліцы ў 1999 годзе склала 2 767 кілакалорый у суткі (у 1998 годзе — 2 781 кілакалорый). Каларыйнасць прадуктаў харчавання значна адрозніваецца ў залежнасці ад узроўню забяспечанасці розных груп насельніцтва. Чым вышэйшы ўзровень даходаў, тым вышэйшая якасць харчавання. Так, калі ў ніжэйшай (найменш забяспечанай) квінцільнай групе насельніцтва ўжываецца 2 053 кілакалорый ў суткі на чалавека, у вышэйшай (найбольш забяспечанай) групе — 3 566 кілакалорый, гэта значыць вышэй у 1,7 раза.

Як паказваюць вынікі абследавання дамашніх гаспадарак, у рэспубліцы сфарміравалася досыць устойлівая група малазабяспечаных сем'яў, сярэднедушававы даходы якіх знаходзяцца ніжэй устаноўленай рысы малазабяспечанасці.

Доля насельніцтва з даходамі ніжэй пражытачнага мінімуму склала 46,7 працэнта, пры гэтым 58,6 працэнта з іх пражывае ў горадзе і 41,4 працэнта — у сельскай мясцовасці.

Удзельная вага дамашніх гаспадарак з сярэднедушавым узроўнем даходу ніжэй пражытачнага мінімуму склала 40,4 працэнта. Больш за палову (57,5 працэнта) з іх складаюць сем'і з дзецьмі. Удзельная вага дамашніх гаспадарак, якія маюць даходы ўдвая ніжэйшыя за велічыню пражытачнага мінімуму, склала 4,3 працэнта супраць 2,1 працэнта ў 1998 годзе.

Вось такая карціна паўстае праз сухія радкі статыстыкі. Ну а на рэальнай справе ўсё гэта азначае, што пакуль у Беларусі жывецца складана.

ГАСЦЁЎНЯ

Вольга ШТАВА:

«У САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ ЁСЦЬ ДУХОЎНАЕ ЗЕРНЕ...»

Пачатак на 1-й стар.

— Напэўна, пры цяперашнім расквіце «масвай» літаратуры Саюз пісьменнікаў павінен таксама выходзіць густ чытача!

— Канешне. У нас ёсць пяць сваіх выданняў — часопісы «Полымя», «Малодосць», «Нёман», «Крыніца», газета «Літаратура і мастацтва». На іх старонках стараемся трымаць высокую планку — трэба, каб хоць яны былі ўзорнымі.

І, вядома, стараемся падтрымліваць таленавітую моладзь. А бяздарнасці, як кажуць, праб'юцца самі. Якраз такія і зацікаўлены ў адмоўным іміджы Саюза пісьменнікаў.

— Раней званне пісьменніка было не толькі ганаровым, але і прэстыжным: ён меў неблагія ганарары і пэўныя прывілеі. Здаецца, зараз былі прэстыж стратаны!

— Сёння, каб нейкім чынам сябе пракарміць, працаваць пісьменніку трэба вельмі многа. У нашай арганізацыі сродкаў на дапамогу мала: увесь літаратурны фонд, які пры Саюзце Саюзе быў вельмі багатым — з кожнай выдадзенай кнігі і пастаўленай п'есы ў яго адлічалася 7 працэнтаў, — поўнасцю забралі масквічы. А беларускія пісьменнікі засталіся на пустым месцы, толькі з домам адпачынку «Іслач».

Адзінае: уступішы ў Міжнародны літаратурны фонд, мы атрымалі невялікую суму для дапамогі нашым састарэлым пісьменнікам. Акрамя таго, у нас ёсць прэзідэнцкія гранты і дзяржаўная стыпендыя — сёлета яе атрымалі шэсць пісьменнікаў. Але літаратурныя прэміі ў нас вельмі маленькія — тут больш гонару, чым грошай.

Гутарыла
Нэлі ПРЫВАЛАВА.

НОВАЯ ПРАДУКЦЫЯ

ЗРОБЛЕНА Ў БЕЛАРУСІ

● Аляксей МАЦЮШКОЎ.

Грамадскі транспарт у Беларусі ўжо даўно патрабуе замены, але грошай на яго закупку ў краіне не хапае, бо набываць аўтобусы, тралейбусы, трамваі трэба было за мяжой. Урад Беларусі вырашыў наладзіць уласную вытворчасць неабходных машын, што дазволіць выканаць

адразу дзве задачы: вырашыць праблему з транспартам і забяспечыць новыя працоўныя месцы.

Мінскі аўтамабільны завод распачаў выпуск камфартабельнага аўтобуса маркі «МАЗ». Нядаўна з тэхналагічнай лініі аўтобуса філіяла сышла ўжо тысячная машына.

А вось вытворчае аб'яднанне

«Белкамунмаш» пакуль выпусціла толькі адзін — эксперыментальны трамвай, які праходзіць выпрабаванні на вуліцах Мінска.

НА ЗДЫМКАХ: тысячны аўтобус мадэлі «МАЗ-103»; новы трамвай вельмі прывабны.

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ

Эмблема Цэнтра паліятыўнай медыцыны — кветка з сямю п'ялёткамі-сэрцамі на блакітным фоне, колеры надзеі. У рускага пісьменніка Валянціна Катаева ёсць казка «Кветачка-сямкветачка», у якой дзяўчынка аддае апошні п'ялёстак-жаданне дзеля здароўя хворага хлопчыка. У цэнтры разумеюць сваю эмблему як сімвал імкнення падараваць любоў і дапамогу пражыць канец жыцця без болю і страху, па магчымасці, паўнацэнна. Аўтар эмблемы — мастачка Святлана Кавалева, якая хварэла на рак крыві і змагла яго пераадолець.

Паліятыўная дапамога не скіравана на тое, каб чалавек паправіўся. Яна прымяняецца, калі лячэнне абмежавана ці вычарпана, і ўключае ў сябе абязбольванне, карэкцыю псіхаэмацыянальнага стану, дэтаксікацыю. Яна можа выкарыстоўвацца ў працы з рознымі хворымі. Цэнтр паліятыўнай дапамогі арыентуецца на навучанне медыкаў, якія працуюць з анкалагічнымі хворымі ў тэрмінальнай стадыі, іншымі людзьмі, якіх ужо немагчыма вылечыць. Мэта — аблягчыць жыццё такіх пацыентаў. Кіраўнік цэнтра — кандыдат медыцынскіх навук анкагематолог Алена Смірнова. Яна працягла час працавала ў Рэспубліканскім дзіцячым анкагематалагічным цэнтры. На Беларусі, на думку Алены Смірновой, няма комплекснай паліятыўнай дапамогі, за выключэннем, бадай, дзіцячага хоспіса, які быў створаны ў 1994 годзе як грамадская дзяржаўная арганізацыя на базе Рэспубліканскага дзіцячага анкагематалагічнага цэнтра. У хоспісе сёння працуюць 20 кваліфікаваных спецыялістаў: юрыст, педыятры, медсёстры, псіхолаг, сацыяльныя работнікі, спецыялісты па фандрайзінгу (пошук грошай), валанцёры. Пад апекай хоспіса з дня яго з'яўлення знаходзілася 135 безнадзейна хворых дзяцей і падлеткаў. 87 з іх хварэлі на тэрмінальную стадыю раку, а 48 мелі невылечныя формы неанкалагічных захворванняў. Памерла 86 дзяцей (77 ад раку).

С 1995 года хоспіс дапамагае і дзецям з іншых рэгіёнаў Беларусі. Адбываецца гэта ў выглядзе візітаў (каля 250) і кансульта-

цый. 36 дзяцей (34 з іх хварэюць на рак) атрымалі меддапамогу.

Сёння пад апекай хоспіса знаходзіцца 42 сям'і, якія маюць цяжкахворых дзяцей. Хоспіс працягвае падтрымліваць сем'і, што згубілі дзяцей. 74 з іх карыстаюцца дапамогай псіхолога пасля смерці дзіцяці.

Хоспіс — недзяржаўная структура, ён не ў стане (ды і не павінен) вырашыць вельмі балючую праблему — падтрымку паміраючых у межах усёй Беларусі. Па-першае, таму, што працуе толькі з дзецьмі. Па-другое, згодна з заявай Міністэрства замежных спраў РБ (1992

тыўнай медыцыны сумесна з хоспісам, на якія збіраюцца медыкі з усёй Беларусі з дазволу Міністэрства аховы здароўя. За два гады навучанне прайшлі 142 урачы, 27 медсясцёр, 10 псіхологаў, 6 педагогаў, 7 сацыяльных работнікаў, 7 валанцёраў, 11 святароў. Актыўны ўдзел у семінарах бяруць аўстрыйскія медыкі з дзяржаўнай арганізацыі «Hilfswerk Austria», якая, дарэчы, дапамагла будаваць у Бараўлянах сучасны дзіцячы анкагематалагічны цэнтр. Пра Цэнтр паліятыўнай медыцыны і яго клопаты расказвае Алена СМІРНОВА.

— Я лічу, пакуль у краіне ня-

ца, часам адмаўляюцца назначаць.

— Чаму!

— У айчынай медыцыне існуе меркаванне, быццам морфій выклікае прывыканне, садзіць чалавека «на іголку». Але сусветная практыка сцвярджае: хворы на IV ступень раку не можа стаць наркаманам, па-першае, з-за працэсаў, якія адбываюцца ў ягоным арганізме, па-другое, у чалавека на гэта проста няма часу. Мы так выхаваны, што баімся гэтага прэпарата. У хоспісе памірае дзяўчынка ад саркомы. Ёй было вельмі балюча, а бацькі адмаўляліся ад абязбольвання морфіем. Іх палюхаў сам наркотык. Наша заканадаўчая база стварыла шмат абмежаванняў для прымянення морфію. Часта

мі патрэбная бацькам, родным і пасля страты дарагога чалавека. На апошнім семінары па паліятыўнай медыцыне выступаў незвычайны чалавек, пастар, кіраўнік групы санітараў Марцін Сорге. Дэманструючы слайды з момантамі жыцця цяжкахворых, ён падкрэсліваў, што, калі памірае маці і пакідае 16-гадовую дачку, існуе некалькі неадкладных праблем. Жанчыне патрэбны догляд, падтрымка. Маленькая дзяўчынка не можа заставацца адзін на адзін са сваім горам. Яе нельга ігнараваць, яна ў стане крыху дапамагчы маці — нанесці крем, налажыць павязку. Тым самым дзіця дапаможа і сабе перажыць цяжасце, адчуе блізкасць з маці. Але дзяўчына-падлетак у падобнай сітуацыі можа палічыць, што

ХТО ДАПАМОЖА

У МІНСКУ
СТВОРАНЫ ЦЭНТР
ПАЛІАТЫЎНАЙ
МЕДЫЦЫНЫ

год), 20 працэнтаў насельніцтва нашай краіны атрымалі радыеактыўнае апрамяненне. Сярод іх — 800 000 — дзеці і падлеткі. Вынік катастрофы — рэзкае павелічэнне колькасці анкалагічных і іншых інкурабельных захворванняў. Таму арганізаваць якасную паліятыўную дапамогу ў неабходных памерах у стане толькі дзяржава.

Летась Міністэрства аховы здароўя РБ прыняло праграму першачарговых захадаў па арганізацыі паліятыўнай і медыка-сацыяльнай дапамогі ў сістэме аховы здароўя краіны. Але, як звычайна, не хапае сродкаў. А праўдлівае праграма ўключэнне пытанняў паліятыўнай медыцыны ў праграмы медыцынскіх інстытутаў і вучылішчаў. Збіраюцца нават унесці прапанову, каб водпуск па догляду цяжкахворых аплачваўся. Зараз жа ў сем'ях той, хто даглядае цяжкахворага, вымушаны пакінуць працу, і людзі жывуць амаль у галечы. Дзяржаўная праграма прадугледжвае таксама распрацоўку нарматыўна-метадычных дакументаў для матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння хоспісаў і ўстаноў медыка-сацыяльнай дапамогі.

Але пакуль гэтыя планы толькі на паперы. Адзінае, што сапраўды адбываецца ў ажыццяўленні праграмы, — праца хоспіса. Дапамога дзяржавы яму складаецца з нізкай арэнднай платы за памяшканні. Праводзіцца шэраг семінараў, што ладзіць Цэнтр палія-

ма сапраўднай паліятыўнай дапамогі людзям, хваробы якіх не лечацца, і не чакаецца, што чалавек пражыве досыць доўга.

Безнадзейна хворых выпісваюць са шпітала. Чалавеку, які памірае ад раку, неабходна эфектыўнае абязбольванне, догляд, псіхалагічная дапамога, святар, у рэшце рэшт. Часам усё гэта неабходна і ягоным блізкім. Менавіта дзеля аказання такой дапамогі і існуюць хоспісы, наш цэнтр. Хоспіс кожны дзень дапамагае дзецям, а цэнтр праводзіць навучанне медыкаў.

— У чым галоўная патрэба паміраючых хворых!

— Тут цэлы комплекс праблем. Самай сур'ёзнай я б назвала абязбольванне. На працягу дня (2 разы, не больш) да хворага прыходзіць медсястра з мясцовай паліклінікі. «Хуткую» можна выклікаць толькі ноччу, пасля 21 гадзіны. Медсястра без прадпісання ўрача ніколі не павялічыць дозу абязбольваючага. А ўрач, асабліва на вёсцы, наведвае паміраючых нечаста. Схема абязбольвання, дозы лекаў, рэакцыя арганізма ў кожнага свая. Многія хворыя на рак IV ступені, дзеці ў тым ліку, паміраюць з нясцерпнымі болямі. Калі ў пачатковай стадыі раку дапамагаюць анальгетыкі, то апошня патрабуе больш моцных лекаў. Медыкі ўсяго свету сцвярджаюць, што па сіле ўздзеяння не існуе альтэрнатывы морфію. У нас жа яго бяз-

вызначанай дозы прэпарата, якую ўводзяць хвораму, недастатковая для купіравання болю. Боль жа — паняцце суб'ектыўнае. Існуюць метады для вызначэння парога болю. Але ж калі чалавеку засталася жыць некалькі дзён і ён кажа, што яму баліць, значыць, так яно і ёсць.

— Здольнасць цяпець боль залежыць ад бязі адзіноты, дэпрэсіі. Балявы парог з'яўляецца псіхалагічным кампанентам!

— Так. Дапамога псіхолога паміраючаму — вельмі актуальная праблема для нас. Такой практыкі няма на Беларусі, выключачы зноў-такі хоспіс. Паміраючаму, асабліва дзіцяці, не хапае адных лекаў. Яму трэба, каб пра яго клапаціліся. Канешне, у бальніцы цяжка стварыць патрэбную атмасферу. Дзяржаве было б выгадна падтрымліваць хоспісны рух, тады б мы дапамаглі большай колькасці людзей дома.

У Вене, напрыклад, дзейнічаюць тры стацыянарныя і адзін амбулаторны хоспісы. Ёсць хоспісныя групы ў іншых гарадах. Эканамічнае становішча сем'яў дазваляе запрасіць спецыялістаў дадому. Дапамога хвораму аказваецца ў мульцігрупам, дзе працуе медсястра, псіхолаг, санітар. Разам дамагаюцца галоўнага: каб хворы не адчуваў моцных боляў, змог захаваць пачуццё ўласнай годнасці, нягледзячы на свой цяжкі стан. Момант радасці бывае нават і перад смерцю.

Псіхалагічная падтрымка вель-

маці пакідае яе ў самы неспрыяльны момант, калі ў яе жыцці столькі праблем! Дзяўчыны трэба дапамагчы прыняць бяду і навучыцца жыць без маці. Кожная сям'я — гэта асобная гісторыя. Недасягальнасць псіхалагічнай дапамогі, нараджае шмат праблем, якія застануцца на ўсё жыццё, не дазваляць пражыць яго паўнацэнна. Без спецыяліста бацькам, якія згубілі дачку ці сына, бывае немагчыма наогул працягваць жыццё, выходзіць здаровых дзяцей. Размовы з псіхатэрапеўтам, які працуе з сям'ёй, што страціла дзіця, трохі суцяшаюць боль.

— Медыкі, якія дапамагаюць паміраючым, робяць вельмі гуманную, але журботную працу...

— Калі я працавала ў анкагематалагічным цэнтры ў хоспісе, часам, сапраўды, апускаліся рукі. Я добра памятаю памерлых хлопчыкаў і дзяўчынак. І калі ведаю, што мы хоць нечым дапамаглі ім, робіцца лягчэй. У хоспісе быў хлопчык, які марыў дажыць да свайго 14-годдзя. Мы зрабілі ўсё, каб Алег не адчуваў болю. Ён чытаў, займаўся на камп'ютэры. Казаў, што хоча памерці дома, каб побач быў брат. Ён дачакаўся свайго дня нараджэння.

Працаваць ды наогул быць побач з паміраючымі цяжка. Але ж нехта павінен клапаціцца пра жыццё людзей, якія ўжо ніколі не будуць здаровымі.

Алена СПАСЮК.

АСОБА Ў БЯЗМЕЖЖЫ ЧАСУ

Бацька не вельмі любіў успамінаць сваё дзяцінства, лічыў за лепшае жыць цяперашнім, а яшчэ часцей — будучынай, — згадваў Серафім Фёдаравіч. — Толькі калі-нікالی скупа, пры выпадку, расказваў пра сябе... Нарадзіўся ён 12 кастрычніка 1862 года ў горадзе Трубчэўску ў сям'і казначэя Рыга-Арлоўскай чыгункі. У пяць гадоў асірацеў.

Тады ж яго прывёз у Бранск і ўзяў на выхаванне пільшчык лесу і пльагон Сцяпан Азараў, які жыў у Зарэцкай слабадзе на беразе ракі Дзясны.

Федзя плаваў па Дзясне на пльагах, а пачынаючы з дзесяцігадовага ўзросту, разам з Азаравым — на бярліне (рачная баржа). Цяжкая праца вычэрпвае ваду з трума бярліны: стамляюцца рукі, пот залівае вочы, а рулявы ўсё падганяе. І ў галаве праносіцца думка: а што, калі ўпоперак пакласці жэрдку і да яе на вяршчы падвесіць коўш? Тады пад цяжарам вады вярхоўка нацягнецца, і толькі паспявай, размахвай каўшом, выплюхай ваду за борт. Гэта і была сканструяваная Федзькам першая прымітыўная помпа, якая аблягчыла яго працу. Ён вёў падлік грузаў у спецыяльным журнале, а таксама ўсе грашовыя разлікі.

У 15 гадоў Фёдар паступіў вучнем у механічны цэх Бранскага арсенала. У 1899-м уладкаваўся на Радзіцкі вагонабудуны завод, быў брыгадзірам, памочнікам вагоннага майстра...

Набыўшы вопыт, вытворчай працы, Ф. Яўстаф'еў у 40-гадовым узросце сур'езна ўзяўся за вынаходніцкую дзейнасць. У 1903 годзе ён зрабіў мадэль воднага грабнага кола, выпрабаванне якога дало добрыя вынікі. Ідэя яго механізма падштурхнула да думкі аб стварэнні пад'ёмнай сілы лятальнага апарата — гелікаптэра. За чатыры гады ўпарта працы з дапамога сына Леаніда (урадавага штэйгера шарапанскіх марганцавых руднікоў) былі складзены чарцяжы, зроблены разлікі і тэхнічнае апісанне лопаснага лятальнага апарата і адпраўлены ў Пецярбургскую камісію па вынаходніцтву.

Такім чынам, у 1904 годзе, на заранку авіяцыі, Фёдар Фёдаравіч пачаў будаваць метравую мадэль гелікаптэра. У 1909 годзе яна экспанавалася на Кацярынаслаўскай прамысловай выставе і мела вялікі поспех. Пра яе нават пісалі ў кацярынаслаўскай газеце. Ішлі гады, але адказу з Пецярбурга не

Але найбольш буйной вынаходкай стаў прыбор для ачысткі дымагарных труб. Ён змяшчаўся ў топку і саплом закрываў дымагарныя трубы. Па трубе, што злучае прыбор з катлом, ішла пара, якая стварала ў прыборы ціск, роўны ціску ў катле, і выбівала з труб сажу. Гэты прыбор з поспехам вы-

У наступныя гады былі вынайдзены іскраўлоўнік на паравозах, шарнірны буксавы лом для перакочвання вагонаў, стэнд для абточвання паравозных колаў без выкочвання з-пад рамы, водакіпячільнае скляпенне для паравознай топкі, эстакада для падачы вугалю на паравоз, новы тармажны кран

магарных труб і за цялежку для пад'ёму вагонаў. На працягу многіх гадоў ён канструяваў шчэціначасальную машыну. Яна была пабудавана ў 1936 годзе калектывам вынаходнікаў, арганізаваным Фёдарам Фёдаравічам у Гомелі. Машына ўяўляла сабой канвеер, што перасоўваў разасланую тонкім слоём шчэціну, якую расчэсвалі серпавідныя зубы, прапанаваныя мною. Гэтая машына паспяхова працавала аж да пачатку Вялікай Айчыннай вайны, замяніўшы працу 70 рабочых.

Члены Гомельскага гарадскога клуба вынаходнікаў часта прыходзілі да нас дадому. На стапе шумелі самавар. Мая маці — Клаўдзія Аляксандраўна — частавала гасцей чаем з варэннем. Вечар прыходзіў у доўгіх гутарках і абмеркаваннях рацыяналізатарскіх прапаноў. Клаўдзія Аляксандраўна бясплатна здымала для вынаходнікаў копіі чарцяжоў на сінцы.

У 1939 годзе бацька прымаў удзел у І Усебеларускім з'ездзе вынаходнікаў у Маскве. Апошнія гады жыцця ён прысвяціў удасканальванню сваіх вынаходак. Яму ішоў восьмы дзесятак гадоў, усяго задуманага, на жаль, зрабіць не ўдалося...

Хто, акрамя сына, у Беларусі памятае пра Ф. Яўстаф'ева — чалавека вялікага інжынернага таленту і творчага гарэня? Стэнды з матэрыяламі пра яго вынаходніцкую дзейнасць я знайшла ў музеі чыгуначнага вузла горада Гомеля, у Палацы культуры чыгуначнікаў. Ёсць звесткі і ў музеі мінскага аэрапорта, у Палацы прафсаюзаў, а таксама ў Маскве ў музеі Нацыянальнага калітэта шляхоў зносін. У Публічнай бібліятэцы імя Салтыкова-Шчадрына ў Санкт-Пецярбургу захоўваецца прыцягальны (патэнт), выдадзены Фёдару Яўстаф'еву за вынаходніцтва гелікаптэра. 24 красавіка 1984 года на будынку Гомельскага лакаматыўнага дэпо ў гонар нашага знакамітага земляка была адкрыта мемарыяльная дошка.

Таццяна ХРАПІНА.

АЙЧЫННЫ ЭДЫСАН

Імя таленавітага беларускага вынаходніка Фёдара Яўстаф'ева (1862—1941) згадваецца ва ўсіх беларускіх энцыклапедыях і гісторыі развіцця савецкай авіяцыі. На яго рахунку — больш за сто патэнтаў і аўтарскіх пасведчанняў на розныя вынаходкі і ўдасканалванні ў вадным і асабліва чыгуначным транспарце, а таксама ў станкабудаванні, абароннай, лёгкай прамысловасці і іншых галінах. За рознабаковую дзейнасць Фёдару Яўстаф'еву ў 1928 годзе было прысвоена званне Героя Працы. У 1932-м ён узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Апантанасць у творчым пошуку дазволіла яму, чалавеку з народа, былому пльагону, бурлаку, сталяру, падняцца да ўзроў-

ню высокакваліфікаванага спецыяліста-канструктара, вынаходніка, вучонага-даследчыка.

...Так атрымалася, што пра яркае жыццё вядомага вынаходніка, беларускага Эдысана, я даведлася з расказаў яго сына — Серафіма Яўстаф'ева, у мінулым вядучага канструктара шэрага спецыяльных бюро, навукова-даследчага інстытута, таксама вынаходніка. Выкладаючы інжынерную графіку ў Беларуска-польскай політэхнічнай інстытуце, ён удзельнічаў у распрацоўцы тэорыі праектавання светлацэневых форм. Пайшоўшы на пенсію, яшчэ доўга працягваў займацца канструяваннем і вынаходніцтвам.

было. Нарэшце ў 1912 годзе атрымалі пакет за сургучнымі пячаткамі. Раскрыў яго Фёдар Фёдаравіч, а там: "Па Указу Яго Імператарскай Вялікасці, прывілея выдадзена мешчаніну Ф. Ф. Яўстаф'еву, які пражывае ў горадзе Гомелі, Магілёўскай губерні, на лятальны апарат з аўтаматычнымі лопасцямі, якія паварочваюцца, грабных колаў".

У гэты ж час мой бацька едзе ў Пецярбург, дзе назірае палёты Утачкіна. Вярнуўшыся дадому, ён бярэцца за распрацоўку чарцяжоў новага лятальнага апарата, што праз гады, у 1920-м, выльецца ў праект вінтаплана — прадвесніка сучаснага верталёта.

Затым усе сілы, талент і розум ён аддае ўдасканальванню чыгуначнага транспарту. Ён стварае лябёдкі для буксавання паравозаў у халодным стане, затым стыкавае змацаванне, якое ўстараняла прагібы і штуршкі рэльсаў, сцэпку вагонаў пры дапамозе рычагоў, вынесеныя за межы буфераў.

карыстоўвалі не толькі на чыгунках Расіі, але і іншых краін.

...1927 год. Бабруйскі лясны склад. Прадстаўнік замежнай фірмы важна паказвае пальцам, выбіраючы самыя магутныя дубовыя камялі для адпраўкі на экспарт у Германію.

— Як пагрузіць такія бярвенні на платформы? Колькі чалавек для гэтага трэба? — разважаў ён. — Расія такая адсталая краіна... Цікава будзе паглядзець, як рускія пад "Дубінушку" стануць грузіць гэтыя камялі...

А рабочыя ў гэты час прымацавалі да борта платформы дзве лябёдки, падвялі тросы пад камялі і пачалі іх наковцаць па латах на платформу. Немец нават рот адкрыў ад здзіўлення. На яго радзіме ў такіх выпадках прымянялі дамкраты Бекера — вельмі цяжкія і нязручныя для транспарціроўкі. А лябёдки сістэмы Яўстаф'ева, пагрузіўшы партыю камялёў, паехалі разам з платформай працягваць пагрузку ў іншую частку склада.

для машыніста, станок для "віхравога" абточвання драўляных штыроў тэлеграфных траверсаў і шмат іншага. Усяго на яго рахунку 114 вынаходак. Яны нараджаліся не ў кабінце за пісьмовым сталом, а ў штодзённай працы за варштатам. Праектаваць бацька навучыўся сам, калі яму было ўжо каля 40 гадоў. З Вільні ён выпісаў сабе гатавальную і ніколі з ёю не расставаўся. Вынаходкі даваліся нялёгка. У яго пакоі амаль да паўночы гарэла святло, і праз прыдчыненыя дзверы было відаць, як ён сядзіць за сталом, схіліўшыся над чарцяжамі. Масквіч Усевалад Рыло, таксама вынаходнік, пісаў пра яго: "Мяне заўсёды ўражвала і здзіўляла рэдкая працаздольнасць Фёдара Фёдаравіча, яго практычны розум, уменне ўсё рабіць сваімі рукамі".

На конкурсах за арыгінальнасць вынаходак бацьку часта прысуджаліся прэміі. Напрыклад, на конкурсе ў днепрапятроўскіх майстэрнях за саплы для прадзімання ды-

ШЛЯХАМІ БАЦЬКАЎШЧЫНЫ

БРАСЛАЎШЧЫНА

У студзені 1940 года быў прыняты Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР аб утварэнні Браслаўскага раёна. Да 1939 года існаваў Браслаўскі павет Віленскага ваяводства. У самім Браславе ў той час пражывала толькі 3 897 чалавек, хаця колькасць насельніцтва раёна была больш за 46 тысяч. Самымі буйнымі прадпрыемствамі лічыліся млын ды лесопілка, і ўся вытворчасць канцэнтравалася ў вёсках.

60 гадоў — маленькая пясчынка ў вечнасці. Праўда, змен адбылося многа нават за такі кароткі адрэзак часу. Значна вырас, пашырыўся, папрыгажэў Браслаў. 10,5 тысячы чалавек пражывае сёння ў горадзе. Пабудаваны і дзейнічаюць прамысловыя прадпрыемствы, створана база сельскагаспадарчай вытворчасці, пракладзены дарогі, пабудаваны школы, медыцынскія ўстановы, установы культуры, адраджаюцца рэлігійныя храмы. І, канешне ж, нельга не сказаць пра ўсім вядомы нацыянальны парк "Браслаўскія азёры". З 1995 года самыя прыгожыя мясціны, прыродныя багацці ўвайшлі ў яго склад. Увогуле, калі не сказаць пра азёры — асноўнае прыроднае багацце Браслаўшчыны, гэта значыць, нічога не сказаць. У адным толькі гэтым раёне налічваецца амаль 300 азёраў, якія займаюць каля дзесяці працэнтаў тэрыторыі. Значная частка азёраў аб'яднана ў розныя па велічыні групы. Найбольшая — Браслаўская — уключае

звыш 50 вадаёмаў. Сустрэкаецца вялікая колькасць астравоў. Звыш 20 відаў рыбы населяюць водныя прасторы. І ўсё гэта знаходзіцца пад аховай нацпарка.

Ганарыцца Браслаўшчына і імёнамі сваіх ураджэнцаў, якія зрабіліся вядомымі ў Беларусі, Польшчы, Літве, Расіі грамадскімі і рэлігійнымі дзеячамі, навукоўцамі, пісьменнікамі, мастакамі і якія пакінулі сваю спадчыну раёну.

Геаграфічнае становішча дазваляе кіраўніцтву раёна падтрымліваць сувязі з Прыбалтыйскімі дзяржавамі. Латвійскі горад Даўгаўпілс — найбліжэйшы буйны цэнтр (46 кіламетраў). У многіх літоўскіх, латвійскіх гарадах жывуць сваякі і сябры жыхароў Браслаўскага раёна.

Усё гэта так, але як адзначаўся дзень нараджэння, юбілей?

У раённым Доме культуры адбыўся ўрачысты сход, куды былі запрошаны шматлікія госці, у тым ліку з Віцебска і Глыбокага.

Старшыня раённага Савета дэпутатаў Р. Журня адкрыў і вёў урачыстасць. Віншаванні прыйшлі з памежных раёнаў Літвы і Латвіі, з Наваполацка. А завяршэннем свята стаў вялікі святочны канцэрт. Лепшыя калектывы мастацкай самадзейнасці выступілі ў дзень нараджэння іх маленькай радзімы, іх Браслаўшчыны.

Таццяна ЯКУБЯНЕЦ.

А БАЛЬЗАМ ЖА
— З БЕЛАРУСІ!

Бальзам Бітнера, шырока вядомы сёння па тэлевізійных рэкламах, які выпускаецца не ў нашай краіне, аказваецца, мае да Беларусі самае прамое дачыненне. Справа ў тым, што стваральнік бальзаму хірург Уладзімір-Адольф Бітнер пасля заканчэння Варшаўскага ўніверсітэта ў 1884 годзе прыехаў у Свіслач (цяпер раённы цэнтр Гродзенскай вобласці), дзе займаўся лячэбнай практыкай. А тут жа пачынаецца Белавежская пушча з яе незлічонай разнастайнасцю лекавых траў. Вядома, што іх гаючымі настоймі міласэрны доктар лячыў мясцовых жыхароў бясплатна. І, відаць, небезвынікова, таму што добрымі словам яго ўспамінаюць у Свіслачы па сённяшні дзень. Імем Бітнера названа адна з вуліц гарадскога пасёлка, яго магіла са словам "Служыў чалавецтву і Богу" беражліва зберагаецца ўдзячнымі жыхарамі.

НА ЗДЫМКУ: знакаміты лекар пахаваны ў Свіслачы.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

З ЗАЛАЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА МАСТАЦКАГА МУЗЕЯ

У Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі прайшла выстава партрэтаў вядомага беларускага мастака Якава Кругера (1869—1940), прысвечаная 130-годдзю з дня яго нараджэння. Яна стала сапраўднай падзеяй у мастацкім жыцці Мінска.

“Я — мастак з Мінска”, — кажаў пра сябе Я. Кругер, якому разам з горадам прыйшлося перажыць і вытрымаць шмат якіх гістарычных момантаў XX стагоддзя.

Першым вядомым творам Кругера з’яўляецца апоўкавы партрэт рускага пісьменніка І. Тургенева, намалюваны ў 1883

ЯГО ПАРТРЭТЫ — ЛЮСТЭРКА ЧАСУ

годзе тады яшчэ вучнем рамесніцкай школы. Затым былі гады вучобы ў Кіеўскай мастацкай школе, Варшаве, Парыжы, Імператарскай акадэміі мастацтваў.

У 1900 годзе мастак вяртаецца ў родны горад, дзе пачынаецца яго актыўнае грамадскае і творчае жыццё, педагогічная дзейнасць. У гэтым жа годзе Я. Кругер атрымаў дазвол з Імператарскай акадэміі мастацтваў на адкрыццё ў Мінску школы малявання, дзе пачыналі сваю дзейнасць вядомыя беларускія мастакі: І. Ахрэм-

чык, М. Станюта, П. Мрачкоўская, Х. Суцін і іншыя.

Да выставы быў надрукаваны каталог твораў мастака. Чатыры гады працавалі над ім навуковыя супрацоўнікі музея Надзея Вусава і Валянціна Вайцэхойская: збіралі ўспаміны, гістарычныя звесткі, удакладнялі даты. Каталог ўключае каля двухсот адзінак жывапісу і графікі, але з іх захавалася толькі 25 — усе яны былі прадстаўлены гледачу. Сярод іх партрэты вялікіх беларускіх паэтаў Янкі Купалы і Якуба Коласа, вядомага яўрэйскага пісь-

менніка М. Мойхер-Сфорыма, вучонага С. Вальфсона, аўтапартрэты самога мастака. Прыцягвае асобую ўвагу сваёй прыгажосцю партрэт мінскай мастачкі П. Мрачкоўскай.

Цікавая падрабязнасць: на адкрыццё выставы была запрошана мадэль твора 1934 года “Партрэт дзяўчыны” — Тамара Хадынская. Менавіта ў далёкім даваенным годзе шасцігадовай бялявай дзяўчынкай яна пазірвала мастаку.

Людміла НАЛІВАЙКА,
кандыдат мастацтвазнаўства.

Я. Кругер. “Партрэт ударніка”, 1935 год.

ВЫСТАВЫ

ВАЖКАСЦЬ ТВОРЧАГА РАХУНКУ

Пад эгідай Міністэрства культуры краіны і Беларускага Саюза мастакоў у Рэспубліканскай мастацкай галерэі адкрыта выстава твораў Яўгена Ражкова, прысвечаная 80-годдзю мастака.

Ураджэнец Гомельскай вобласці, ён у 1939 годзе скончыў Ленінградскае вучылішча, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, узнагароджаны ордэнамі і медалямі, усе пасляваенныя гады, аж да 90-х, працаваў на Мінскім мастацка-вытворчым камбінаце. На яго творчым рахунку — макеты многіх будынкаў і збудаванняў, у тым ліку Цэнтральнай плошчы ў Мінску, удзел у рэспубліканскіх мастацкіх выставах. У апошнія дзесяць

гадоў Яўген Назаравіч піша іконы як для царкваў, так і для прыватных асоб.

Шматгадовая праца Я. Ражкова адзначана медалём Беларускага Саюза мастакоў “За заслугі ў выяўленчым мастацтве”, пра мастака зняты тэлефільм “Душа стамілася ад бязвер’я”, яго творы знайшлі месца ў краязнаўчым музеі на радзіме — у горадзе Рагачове, а таксама ў прыватных калекцыях многіх краін свету.

НА ЗДЫМКАХ: удваіх з беларускім жывапісцам Яўгенам ЦІХАНОВІЧАМ; на выставе мастака; плакат Я. РАЖКОВА, зроблены ў 1947 годзе.

Фота Валерыя ХАРЧАНКІ,
БелТА.

З АСАБІСТАГА АРХІВА Усевалода ІГНАТОЎСКАГА

● Аляксандра ГЕСЬ, вядучы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь.

У. Ігнатойскі неаднаразова ездзіў у Гомель чытаць лекцыі. У 1923 годзе Гомельскі губаддзел Усерасійскага саюза Рабпрос дзякаваў за прачытаныя лекцыі і падараныя кнігі.

Імкненне абараніць нацыянальную культуру, выхаваць нацыянальнаму самасвядомасць — у імя гэтага Ігнатойскі ехаў у Гомель чытаць лекцыі.

Так было ў час змагання за далучэнне Гомельскага і Рэчыцкага павеятаў і пасля далучэння іх да БССР, калі на гэтай тэрыторыі стала актыўна праводзіцца беларусізацыя.

У кастрычніку 1926 года Гомельскі губпрос просіць Ігнатойскага прыехаць для чытання лекцыі як у Гомелі, так і ў павеатах па пытаннях беларускай культуры. “Средствами большими ни культуротдел, ни горместкомы не располагают, и потому при ответе на наш запрос учтите это обстоятельство”, — падкрэслівалася ў адносіне. Ігнатойскі прапанаваў для чытання больш 10 тэм, сярод якіх наступныя:

1. Краязнаўчая праца і настаяніцтва.
2. Значэнне краязнаўчай працы.
3. Увагі да вынікнавання беларускага руху.
4. Беларускі рух і Кампартыя.
5. Міхась Чарот у беларускай паэзіі.
6. Мамэнты з гісторыі рэвалюцыйнага руху.
7. Кампартыя і нацпытанне.
8. Савецкая Беларусь у 9-ю гадавіну Вялікага Кастрычніка.
9. Заходняя Беларусь.

Згодна з рашэннямі Бюро ЦК КПБ, У. Ігнатойскаму даручалася, акрамя чытання лекцыі, падрыхтоўка матэрыялаў для выдання зборнікаў па Гомельшчыне, устаўленне сувязі з краязнаўчымі арганізацыямі, арганізацыя вывучэння лінгвістычных матэрыялаў, збор песень, казак, абгаварэнне мэтазгоднасці склікання сходаў беларускіх настаянікаў і культпрацаўнікаў для высвятлення попыту працы па беларускай мове і план правядзення далейшай работы. Пад уздзеяннем растлумачальнай працы сярод настаянікаў і жыхароў абуджалася цікавасць да беларускай культуры, мовы, гісторыі.

Такім чынам, дакументы Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь даюць падставы для высновы, што Гомельшчына была для Ігнатойскага блізкай і роднай.

Сярод дакументаў па Гомельшчыне, якія былі адрасаваны Усевалоду Макаравічу, ёсць копія ліста, накіраванага Адамовічу, праўда, з памятай “Ігнатойскаму — да ведама”. Аўтар ліста — сакратар беларускай секцыі камсамола А. Палонскі. Факты знаёмыя. Што было ў 1921, 1923 гадах, тое ж і ў 1926-м.

“Тав. Адамовіч!
Гэты ліст я пішу Вам з мэтай азнаёмлення Вас з некаторымі момантамі практычнае пастаноўкі Беларускага пытання ў Гомельшчыне.

Заканчэнне.
Пачатак у №№ 28—30.

Уласна кажучы, я, як сакратар беларускае секцыі губкома, афіцыйна павінен быў бы мець па пытаннях беларускае працы непасрэдную сувязь з ЦК ЛКСМБ і такую нават дырэктыўную атрымаў пры ад’ездзе з Менску ў Гомель, а ЦК КП(б)Б заставіла асабістую партыйную справу актыва ў сябе, але ж склаўшыся ў працэсе абставіны прымусілі парваць усякую непасрэдную сувязь з Менскам. Аднак пытанне беларускае працы ў Гомельшчыне настолькі з кожным днём набывае сур’ёзнае значэнне, што я парашу Вам напісаць гэты ліст.

Мне прыйшлося ўжо пабываць у шмат якіх вёсках Гомельшчыны і пераканацца ў тым, што насельніцтва Гомельшчыны ў абсалют-

у нас ціха, як з аднаго, так і з другога боку.

Паўстае пытанне — як жа глядзець на пытанне беларускае працы партыйныя апараты і ў прыватнасці сам Гомельскі губком ВКП(б)? Тэарэтычна зусім зразумелы погляд, але ж, калі падыходзіць да практычнае пастаноўкі беларускага пытання, то прыходзіць заране сказаць, што практычная пастаноўка беларускага пытання, нават з боку самога губкома ВКП, не кажучы ўжо пра нізавыя апараты, чрэвата вынікамі. Гомельскі губком ВКП паўтарае памылку ў беларускім пытанні, якая была зроблена камуністычнай партыяй Беларусі ў перыяд 17—19 гг. У гэтым я глыбока перакананы і аб гэтым пішу Вам, а

Усевалод ІГНАТОЎСКІ
І ГОМЕЛЬШЧЫНА

най сваёй большасці — беларускае і што яно жыве тым жа самым жыццём, што і насельніцтва Беларусі. І нават Старадубскі павет, дзе, здаецца, большасць украінцы, сам украінскі інспектар пасля абгляду сказаў, што і там беларусы. Паколькі маецца такі малянок, то беларускае пытанне само сабою павінна набываць сур’ёзнае значэнне. Аднак што ж на самай справе робіцца ў гэтых адносінах на Гомельшчыне? Тут трэба прама сказаць, што беларускае пытанне (правядзенне гэтае працы) само выбухае непасрэдна ў нізах, без хаця б малай чуласці да яго з боку кіруючых партыйных і савецкіх органаў.

Ёсць цэлы шэраг прыкладаў нячулых адносін да беларускае працы, а з другога боку, ёсць прыклады напору з боку нізоў у адносінах беларускае працы — ёсць шмат фактаў, калі само сялянства запатрабуе беларускае працы, як запатрабаванне сялян вёскі Покаць Свяцілавіцкае вол. аб арганізацыі беларускага сельсавета, запатрабаванне сялян вёскі Покаць Свяцілавіцкае вол. аб арганізацыі беларускае сямёходкі, запатрабаванне камсамольскіх ячэек аб пераводзе іх працы на беларускую мову і шмат іншых прыкладаў.

Такія настроі маюцца ў нізах сялянства, нягледзячы на тое, што на бел. мове нідзе не гавораць людзі адукаваныя — служачыя.

Трэба сказаць, што інтэлігенцыя зайшла значна далей. Вясковы настаянік пачынае будаваць беларускую школу.

Можна прывесці цэлы шэраг прыкладаў у гэтых адносінах. І ўсе яны кажучы за тое, што беларускае пытанне на Гомельшчыне з кожным днём набывае ўсё большае і большае значэнне.

Трэба сказаць, што Вашае выступленне па пытанню Гомельшчыны на апошняй сесіі ССРР і даклад на пленуме ЦК КП(б)Б яшчэ больш ускалыхнулі настроі асоб, пачынаючых брацца за беларускую працу. І Вашы заявы адносна Гомельшчыны не пройдуць

калі запатрабуецца, то так напішу і т. Сталіну. Губком не хоча бачыць тое, што пачынаецца ў нізах, ён кажа, што ў Гомельшчыне няма беларусаў, калі ёсць, то без сваёй мовы, дзякуючы чаму можна з беларускай працай пачакаць — “трэба бачыць уперад” (як сказаў на пасяджэнні бюро губкома ВКП т. Заслаўскі адносна рэплікі аб далучэнні Гомельшчыны да Беларусі). “Авоць” удацца не даць беларускаму руху ў Гомельшчыне магчымасці разгарнуцца”, — так ставяць некаторыя адказныя партыйныя працоўнікі Гомельшчыны пытанне.

Такія настроі знайшлі ўжо сабе рэальны адбітак. Так, напрыклад, пасля доўгае працы беларускай секцыі па беларусізацыі Гомельскага педагогічнага тэхнікума, калі ўся цяжкая праца ўжо зроблена, бух пастанова губкома ВКП — тэхнікуму цягнуць назад — русіфікаваць, нягледзячы на тое, што слуханы ў значнай сваёй большасці беларусы, і шмат іншых прыкладаў, як: не дазваляць пра беларускую працу змяшчаць артыкулы ў мясцовай газеце, не лічыцца з запатрабаваннямі сялян адносна беларускіх сельсаветаў і арганізацыі беларускае школы. Акрамя гэтага, прыходзіць зазначыць і такія заявы асобных таварышаў (адказных губкомцаў), што гаварыць пра Беларусь з масам ёсць палітычная памылка... (падкрэслена намі. — А. Г.).

Такім чынам, прыведзеныя дакументы сведчаць, што беларуская культурная праца, павышэнне нацыянальнай свядомасці былі актуальнымі. І паперы з архіва У. Ігнатойскага — таму доказ. Насельніцтва Гомельшчыны спачувальна адносілася да ідэі ўз’яднання з БССР, а партыйныя і савецкія ўлады ставіліся да гэтага варожа.

У снежні 1926 года Гомельскі і Рэчыцкі павеаты па рашэнні вышэйшых органаў былі далучаны да БССР. І вялікая роля ў гэтым працаўнікоў на ніве беларускага школьніцтва, такіх, як А. Бажкоў, М. Каршукоў, П. Шчарбінскі і многія іншыя.

ГРУДЯЩИЕСЯ! ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНЫ МОПР!

ПОМНИТЕ, ЧТО НА СРЕДСТВА МОПР ВОСПИТЫВАЮТСЯ ТЫСЯЧИ ОСИРОТЕВШИХ ДЕТЕЙ!

ПРЫСВЯЧАЕЦЦА ЛУІ АРМСТРОНГУ

● Валерый ХАРЧАНКА.

У вялікім джазавым шоу Белдзяржфілармоніі, прысвечаным 100-годдзю з дня нараджэння вялікага джазмена Луі Армстронга, прыняў удзел і ансамбль традыцыйнага джаза "Рэнесанс", створаны яшчэ ў 1977 годзе. За гады свайго існавання ён пабываў з гастрольмі ў Віцебску і Рызе, Петравадску і Маскве, Яраслаўлі і Самары,

Горы і Душанбэ, Крывым Рогом і іншых гарадах былога Савецкага Саюза. "Рэнесанс" удзельнічаў у джазавых фестывалях у Германіі і Расіі, выступаў у канцэртнай зале імя П. І. Чайкоўскага ў Маскве, ён — уладальнік Гран-пры Міжнароднага джазавага конкурсу-фестываля ў Польшчы ў 1998 годзе.

НА ЗДЫМКУ: ансамбль традыцыйнага джаза Белдзяржфілармоніі "Рэнесанс".

УРАЖАННЕ

ПАМІЖ ДВУМА ПАВЕРХАМІ

● Масей СЯДНЁУ.

У выдавецтве "Беларускі кнігазбор" (Мінск, 2000) выйшаў зборнік паэзіі Галіны Тварановіч-Сеўрук "Верасы Дараганавы". Варта адзначыць, што Дараганавы Асіповіцкага раёна — не толькі месца нараджэння паэтэсы, а і той любімы ёю непаўторны свет, у якім яна складалася, урасла ў яго і які стаўся для яе — не хачу перабольшыць — у пэўным сэнсе мераю ўсяго існага. Пра сваю закаханасць у Дараганавы геранія гаворыць у вершы "Сонца": "Дакладна ведаю ад нараджэння: праменчыкі стому страсаюць не ў слаўным Нёмане ці Дунаі — у Пціч". Або яшчэ: "Маё сонца бавіць кароткую летнюю ноч толькі ў версах пад Дараганавым".

"Верасы Дараганавы" — другі зборнік Галіны Тварановіч-Сеўрук. У 1996 годзе ў выдавецтве "Мастацкая літаратура" (Мінск) пабачыў свет першы зборнік "Ускраек тысячагоддзя". Паводле задумы аўтара, "Верасы Дараганавы" мусілі выйсці перад "Ускрайкам", паколькі "Верасы" змяшчаюць раннія вершы паэтэсы, але так не сталася. У лісце да аўтара гэтых радкоў яна зазначае, што "Верасы Дараганавы" — гэта яе "рэтра".

Зазірнем жа, наколькі будзе змогі, у гэтай "рэтра", у зборнік "Верасы Дараганавы".

Зноў жа, як і ў папярэднім зборніку, у "Верасах Дараганавы" мы маем дачыненне не з паэзіяй проста, не з паэзіяй звычайнай, а з паэзіяй арыгінальнай, цікавай сваімі паэтычнымі знаходкамі, з паэзіяй, што закранае пытанні быццянага, экзистэнцыяльнага парадку. Як і ў зборніку "Ускраек", тут вечная суднесенасць: зямля — неба, дольнае — горнае. Як кажа геранія: "Воляй Бацькі-Бога разгорнута дзівоная мапа Сусвету з горнім і дольнім паверхамі". У вершы "Верую" дзейнасць душы ахарактарызавана, як "траекторыя руху душы" паміж дольнім і горнім паверхамі, як "кіпенне быцця", у якім разыгрываецца драма чалавецтва. Пры пакутным хістанні паміж паверхамі немагчымая тая раўнавага, якой бы хацелася. Каб вызваліцца з "вярыгаў слабое плоці", збавіцца ад "цяжару плоці", геранія просіць: "...вынайды, Божа, мне... чэмерная горкай плоці апраўданне на шляху да Твайго Жыва". І геранія "Выносіць прысуд — сабе". Тым не менш яна хацела б "прагным глытком асушыць гарачую чару — кіпенне быцця — да самага дна". Геранія зазначае, што яе вечнае "я" насміхаецца з таго "я", што зняволена ў "вярыгах плоці".

У першым вершы зборніка мы чытаем: "Марудны той разбег. Вялікай птушцы крылы быццам замінаюць. Не даецца разам вышыня. Учэпіста, уладна дзеркальце набракля залевая зямля". Але дармо: "...пакрысе спеюць высі і крылы крэсліцы Шлях".

У першым вершы зборніка мы чытаем: "Марудны той разбег. Вялікай птушцы крылы быццам замінаюць. Не даецца разам вышыня. Учэпіста, уладна дзеркальце набракля залевая зямля". Але дармо: "...пакрысе спеюць высі і крылы крэсліцы Шлях".

У першым вершы зборніка мы чытаем: "Марудны той разбег. Вялікай птушцы крылы быццам замінаюць. Не даецца разам вышыня. Учэпіста, уладна дзеркальце набракля залевая зямля". Але дармо: "...пакрысе спеюць высі і крылы крэсліцы Шлях".

ЗША, Глен Коў.

БЕЛАРУСЫ Ў СВЕЦЕ

ШЧЫРАСЦЬ ТУТЭЙШЫХ — ГАЛОЎНАЕ БАГАЦЦЕ БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

— Я заўсёды марыў аб тым, каб працаваць у Польшчы ці Літве. Шмат супольнага ёсць у нашай культуры і звычаях.

Генеральнае консульства Рэспублікі Беларусь у Беластоку — гэта адзіная тут замежная ўстанова, а ты як прадстаўнік суседняй краіны нясе адказнасць за кожнае дзеянне і кожнае слова. Консульства ў Беластоку — адна з найбольш складаных устаноў у галіне дыпламатыі. У працы тут перасякаюцца розныя праблемы.

Перш за ўсё, консульства абараняе грамадзян Беларусі. Калі яны прыязджаюць у Польшчу, здараюцца розныя выпадкі, па 5—8 чалавек у дзень прыходзіць з просьбай дапамагчы вярнуцца да хаты, бо іх абакралі.

Па-другое, гэта беларускі грамадскі рух і справы, звязаныя з беларускай меншасцю на Беласточчыне.

Трэцяя справа — праблема пагранічных пераходаў. Той, хто не займаецца гэтым, не ўяўляе сабе, да якой ступені цяжкая гэта справа.

Чацвёртая з важнейшых праблем — гэта гаспадарчыя рэгіянальныя сувязі, а апрача таго, ёсць шмат-шмат іншых.

Консул Павел ЛАТУШКА (спачатку віцэ-консул) працаваў у Генеральным консульстве Рэспублікі Беларусь у Беластоку (Польшча) чатыры гады. 6 ліпеня вярнуўся на дыпламатычную працу ў Міністэрства замежных спраў РБ у Мінску. Перад ад'ездам консул і яго жонка Наталля далі развітальнае інтэрв'ю. Гутарыць Ада ЧАЧУГА.

ды ўбачыў шмат цудоўных мерапрыемстваў, якія ладзіла БГКТ, і дзейнасць гэтай арганізацыі выклікае ў мяне вялікую павагу. Беларуская мова, цудоўнае выступленне гарадоцкага калектыву, свае людзі. Гэта было маё першае моцнае ўражанне на Беласточчыне. Другое — калі мы ў тым жа месяцы паехалі з Генеральным консулам Міхасём Слямнёвым на Святую Гару Грабарку. Пазней ездзілі туды штогод. Мой погляд на Беласточчыну фарміраваўся пад уплывам беларускага грамадскага руху і Праваслаўнай Царквы, а асабліва тадышняга архіепіскапа Беластоцка-Гданьскага, сёння мітрапаліта Савы.

— Спадарыня Наталля! Як вы ўспрынялі Беласточчыну?

— У восемдзесят восьмым годзе я была ў Варшаве, але пра Беласточчыну фактычна не мела нія-

розных конкурсах. Атрымала свой першы дыплом і спецыяльную ўзнагароду ў дзіцячым дэкламатарскім конкурсе ў Беластоку. Другі дыплом і спецыяльную ўзнагароду яна атрымала ў конкурсе беларускай песні для школьнікаў у Нараўцы.

— Спадар консул, ці не маглі бы і ваша жонка падзяліцца з намі наконт стану вашай душы ў момант развітання з Беласточчынай?

— У дыпламатаў такая прафесія, што калі ён працуе на чужыне — суме па радзіме. Тут, у Беластоку, мы знайшлі знаёмых, сяброў — і трэба выязджаць. То дома, то — заганіцай. Мы закахаліся ў Беласточчыну. Я зразумеў Алеся Барскага, які пісаў: "Беластоцкі край — мая айчына". Розных паперак у час нашай працы было шмат, але і шмат чалавечых кантактаў. Сотні, тысячы людзей. Дзячы, кіраўнікі мясцовых улад на Гайнаўшчыне і Бельшчыне, настаўнікі, спявачкі, журналісты... Наваўт не буду старацца іх пералічыць, бо баюся, каб кагосьці не пакрыўдзіць, не назваўшы яго.

Усе яны ў нечым розныя. У кожнага свой характар, свой падыход да беларускіх спраў. Але яднае іх тое, што яны — змагары за беларускасць. Назаўсёды застаюцца ў маёй памяці словы з верша Віктара Шведа, да якіх і я хацеў бы далучыцца:

*"Я — беларус і гэтым ганаруся,
Усім душу сваю магу адкрыць:
Ніколі і нідзе не адракуся,
Што беларусам жыві і буду жыць!"*

Я прыехаў у Польшчу, у Беласток, і пачаў наведваць Гайнаўшчыну, Бельшчыну, Гарадоччыну, Сяміячычыну, а людзі гаварылі са мной па-беларуску, як гаварылі іх дзяды і бацькі, і мне было радасна ад гэтага. Ад консула яны чакалі не столькі канкрэтнай дапамогі, колькі добрага слова, маральнай падтрымкі. Шчырасць тутэйшых — галоўнае багацце Беласточчыны.

Спадыяся, польскія ўлады зразумеюць, што беластоцкія беларусы — грамадзяне Рэчы Паспалітай. Падтрымка беларускай культуры ўзбагачае ўсю польскую культуру. Зыходзячы з намеру ўступлення ў Еўрапейскі Саюз, Польшча будзе старацца даставацца да прынцыпаў, якія дзейнічаюць у Еўропе ў адносінах да захавання правоў нацыянальных меншасцей. На жаль, з боку рэгіянальных улад мы не маем добрых прыкладаў дапамогі беларусам.

І яшчэ застаецца смутак, што беларусы не жывуць тут у згодзе. Не маю тут на ўвазе яднанне палітычных поглядаў. Я гавару пра аб'яднанне на прынцыпе падтрымання, развіцця і захавання беларускасці.

(Ніва).
Польшча.

Консул Павел ЛАТУШКА з жонкай Наталляй у Цэнтры праваслаўнай культуры ў Беластоку.

— Сапраўды, працы тут хапае. Але нас найбольш цікавіць, як ставіцеся вы да беларускага грамадскага руху на Беласточчыне.

— Я выхаваны ў Мінску ў сям'і беларускай сям'і. Яшчэ будучы ў Мінску, нейкую інфармацыю пра беларускі грамадскі рух у Польшчы я меў. Аднак не мог уявіць сабе, што ён мае аж такія памеры і тое, што ёсць тут не толькі Беларускае таварыства і беларускія мастацкія калектывы, што беларускую мову вывучаюць у многіх падставовых школах і ў двух ліцэях, ёсць беларускія газеты, выходзяць кніжкі на беларускай мове, ідуць перадачы на беларускай мове па радыё і тэлебачанні... Гэтага я не ўяўляў.

У жніўні дзевяноста шостага трапіў на першы беларускі фестываль, які арганізавала БГКТ. Ён адбываўся ў Гарадку. За чатыры га-

ка ўяўлення. Тут мяне ўразіла, што настолькі развіта беларуская культура: фестывалі беларускай песні, на якіх збіраецца столькі людзей, беларускія фестывалі на вёсках, летам мы практычна кожны тыдзень былі на нейкім фестывале, якіх вельмі шмат арганізоўвае БГКТ. Асаблівае ўражанне, як многа моладзі ў беларускім мастацкім руху. Вельмі важныя таксама конкурсы беларускай песні і дэкламатарскія конкурсы для школьнікаў. Гэта залог таго, што беларускасць на Беласточчыне жыве і будзе жыць.

— А як адчувала сябе ў Беластоку ваша дачушка Яна?

— Яна хадзіла ў беларускае прадшколле. Тут, на Беласточчыне, навучылася размаўляць на беларускай мове. Тут яна развучыла шмат беларускіх вершыкаў і песень. Як пяцігодка ўдзельнічала ў

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

КАНФЕРЭНЦЫЯ, КОНКУРСЫ

У беларускім таварыстве "Уздым" прайшла канферэнцыя на тэму "Беларусь у маім сэрцы", прысвечаная Дням славянскай пісьменнасці. У канферэнцыі прынялі ўдзел студэнты ДПУ і вучні Беларускай нядзельнай школы. Было

прачытана 10 дакладаў на трох мовах.

Гэтай жа тэме прысвячаўся і конкурс сачыненняў і малюнкаў. У конкурсе сачыненняў першае месца заняла Алена Бучэль, другое — Марынка Куцына, трэцяе — Эдгар Крыванс, у кон-

курсе малюнкаў першае месца прысуджана Жану Удалову, другое — Марыны Куцыні, трэцяе — Надзі Бучэль. Пераможцы былі ўзнагароджаны дыпламамі і атрымалі падарункі.

Станіслаў ВАЛОДЗЬКА.
Латвія, г. Даўгапілс.

ЛІТАРАТУРНЫЯ ЧЫТАННІ

ВУЗКАЯ ШЧЫЛІНА
Ў ВЫСОКИМ КВАДРАТНЫМ
ПАРКАНЕ

Уначы па прылёце Цмока Кальвока й масавым разьдзіранні кашуляў усчалася страшэнная навалніца. Гахалі хвацкія перуны. Зіхалі маланкі, выхопліваючы на імгненне з чарнільнай цемрадзі зьбяляльы твары хлудаў, якія ў жаху ўціскаліся ў ложку. Ішаземец Шампанскі мітусіўся па шматлікіх пакоях свайго асабняка, запіхваючы ў валізі параскіданыя па падлозе рэчы. "Зьеду, зьеду, зьеду!" — паўтараў ён, ня чуючы сябе самога.

Навалніца гэтак жа нечакана сьціхла, як і пачалася. І ўсе пачулі, як сьпяраша ценька зазьвінеў, а потым пагрозьліва затросься шклянны і парцалёнавы посуд. Са столі й сьценаў пасыпаліся плястыры тынку. Дзіка заверашчэлі жанчыны й, схопіўшы на рукі дзяцей, кінуліся вонкі з хатаў. Зямля хадзіла ходырам, і над усім чуўся ненатуральны, злавесны скрыгат — гэта гойдалася ў пазях бярвенны Высокага квадратнага паркану. На шчасьце, гэта доўжылася ўсяго некалькі хвілінаў. Праўда, жах, які апанаваў хлудаў, быў такі вялікі, што яны доўга не адважваліся вярнуцца ў хаты.

Ранкам між бярвеннаў Высокага квадратнага паркану была выяўлена тонкая шчыліна, якая вілася па ягоным перыметры, робячы мудрагелістыя, падобныя да кабалістычных знакі. Зазірнуўшы ў шчыліну, можна было ўбачыць напаяпразрыстую густую вадкасьць, якая, аднак, не знаходзілася ў стане спакою й несупынна пульсавала. Што гэта было, вызначыць так нікому й не ўдалося. Але самае дзіўнае было тое, што з краёў шчыліны бачылася жаўтлявае вадкае рэчыва, і неўзабаве ўздоўж паркану ўтварылася бурштывага колеру лужыны з прыемным і зваблівым пахам "Горкага палыну". Самыя сьмелыя з хлудаў, якія насмеліліся пакаштаваць тае вадкасьці, у хуткім часе зрабіліся нейкія не такія: яны то без дайпрычыны сьмяяліся, то пачыналі плакаць наўзроў, імкнучыся праціснуцца ў вузкую шчыліну ў паркане. Шмат хто зь іх пасля скончыў жыццё самагубствам.

КАМУ Ў СУСЬВЕЦЕ
ЖЫЦЬ ДОБРА!

Зразумела, што кудлатая, з бэзавымі хусткамі на шыях рухавыя адразу зьненавідзелі

Заканчэнне.
Пачатак у №№ 29—31.

РОЗГАЛАС

ГАСПАДАР СТАЛА

● Віктар ЯГОРЧАНКА.

Мы прывыклі да таго, што кожны дзень можам пайсці ў краму і набыць там бохан хлеба або батон. А там дзяды не мелі такой магчымасці і выпякалі хлеб самі, таму вельмі яго шанавалі.

Хлеб з'явіўся 7 тысяч гадоў назад, і рабілі яго з прэснага цеста. Лічылася: хто не есць хлеба, будзе хварэць. Хлеб з'яўляецца атрыбутам многіх абрадаў і звычай (напрыклад, "хлеб-соль"). Калі гаспадыня выпякала хлеб, то чытала перад гэтым малітву, а дзеці павінны былі сплзці з печы і не крычаць, бо існавала павер'е, нібыта ад гэтага хлеб патрэскаецца. Не дазвалялася таксама, каб чужое вока бачыла выпечку хлеба.

абрытых нагала нерухомах у кашулях, сьпехам зацыраваных каларовымі ніткамі. І хоць невядома, хто і ў каго першы кінуў непагаслы канчар цыгарэты, відавочна, аднак, што звычайкі дацца падчас спрэчак недакуркамі таксама ўзнікла з уземнай варожасці. Неўзабаве ніхто ўжо не здзіўляўся, сустрэўшы рухавага або нерухомага з апаленымі брывамі або плястырам пад вокам. І толькі пісьменьнік Цьвінтарэй не пераставаў здзіўляцца гэтаму. Ён назіраў, зь якім спрытам закідаюць ідэйныя ворагі адзін аднаго палаючымі недакуркамі, слухаў зьневажальную лянку нахшталт: "Як твая хата будзе гарэць, дык і мне будзе добра рукі пагрэць!", "Самы лепшы нерухома — гэта нерухома нерухома!", — і з маркотаю думаў, што й аднае цыгарэты дас-

вья аблокі крабападобных туманнасьцяў, загадкавыя звышшчыльныя кроплі матэрыі, ад якіх нараджаюцца Сусьветы й небяспечныя чорныя дзіркі ў прасторы, вырвацца зь якіх немагчыма. Ён уявіў вечнасьць у выглядзе бясконца Высокага квадратнага паркану, адзін канец якога пачынаецца ў Хлудзіі, а другі знікае ў цёмным аксаміце начнога неба. У бясконую гэтую студню можна ўвайсці, але выйсці стуль немагчыма, і ніхто не даведаецца ніколі, дзе ты і што з табою...

Твар заказатылі халодныя мокрыя мухі. Цьвінтарэй расплюшчыў вочы і ўбачыў, што ніякіх зорак ужо няма, а замест іх угары паўзе бухмата сьнегавая хмара. З Пляца даносіўся глухі, бы шум прыбою, рокат, а ў прыцемку местачковых вуліцаў успыхвалі й гаслі жоўтыя й сінія

дзе той, які ўпрыгожвала непараўнаная Гарэзія Набіванка — ах, як чароўна ўсьміхалася яна, абменьваючыся з мастаком Круццелем Манцэлем мудрагелістымі фразамі! — дзе той, за якім Хіцер Зьміцер — каб ён да заўтрага не дажыў! — чытаў багемаўцам свае незразумелыя нікому вершы; дзе той, за якім вечараваў сам гаспадар Вярэня Водае... Ад гэткае шэрае неакрэсьленасці Лажбелю зрабілася няўтульна ў сваім шынку. Ён моцна зажурыўся й падумаў, што неўзабаве можа стацца, і шынок ягоны, і сам ён, і, наогул, усе хлуды разам з Хлудзіяй могуць зрабіцца попелам.

Стары шынкар ссоўваў сталы, а час мерна адлічваў хвілі, якія заставаліся да пачатку гістарычнай сустрэчы верхавода рухавых Хіцера Зьміцера й лі-

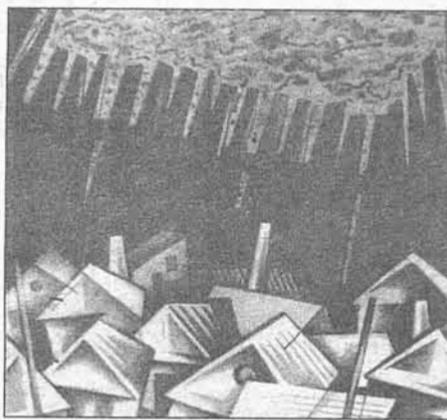
Хіцер і Цмок, якія дагэтуль сядзелі, па-братэрску абняўшыся, незадаволеная адсунуліся адзін ад аднаго, і ўсе зразумелі, што сьброўская сустрэча рухавых і нерухомах безнадзейна сапсутая, і адчулі марнасьць і хлусню таго, што адбывалася ў чаго яны імкнуліся дасягнуць. І сутоньне, густое й глыбокае, якое быццам вата ціснулася знадворку ў проймы вокнаў, апанавала іхнія душы.

ВОСЬ ДА ЧАГО МОГУЦЬ
ДАВЕСЬЦІ ПРЫНЦЫПЫ!

Ніхто ня ведаў дакладна, адкуль узьсяя агонь. Хутчэй за ўсё хтосьці з рухавых або нерухомах шпурнуў у свайго ворага канчаром непагаслай цыгарэты, а той з прынцыпу не пагасіў яго. Вось да чаго могуць давесці прынцыпы!

Агонь падкрадаўся да хаціны Цьвінтарэя мякка й няўхільна, быццам пунцовая тыгра, якая заўважыла здабычу і падбіраецца да яе на нячутных для вуха лапах. Вось страхамордлівы звер языком лізнуў друкавальную машынку, і толькі што надрукаванае ўспыхнула зьрыкім цяпельцам і попелам асыпалася на падлогу. Цьвінтарэй закашляўся ад дыму й высунуўся ў яшчэ не ахопленнае полымем акно.

На вуліцы Туманнага парадоксу стаяў велізарны натоўп хлудаў і хлудак. Яны сталі ў здранцвеныя, пабраўшыся за рукі, не раўнуючы, як спалоханы агнём дзеці. Зараз яны ўжо не былі рухавыя або нерухома: куды толькі падзелася іхняя нядаўняя варожасць! Некалі зацятая ворагі, ахопленыя жахам, глядзелі ўгору, куды ўзнімаўся дым і адкуль спускалася чорная хмара. І хоць агонь разгараўся, рабілася ўсё халадней і халадней. Раптам нябачныя ніколі раней чорныя птушкі з вогненнымі глёгамі, абганяючы адна адну, імкліва пранесліся ў неба, пакідаючы пасля сябе агністыя сьляды. І квадрат хлудзкага неба, сьпярашчаны траекторыямі лёту злавесных птушак, умомант зрабіўся падобны да агромністых кратаў. І тады штосьці загуло і разам сціхла: гэта абрынуўся Высокі квадратны паркан. Як хваля, лінула на Краіну Хлудаў нейкая вязкая цякоміна, усё патанула ў каламутнай кругаверці, і ніхто не ўратаваўся. Толькі шалёныя віры разпораз зьяўляліся й знікалі з хісткай раўніны цёмнага мора, ды сіратліва калыхаўся дзівам ацалелы, блакітны сшытак Шампанскага. "Што хлудам трэба для шчасця? Трохі каханьня, жменька зорак над галавою, кропля спагады..."

ПРАЎДЗІВАЯ
ГІСТОРЫЯ
КРАІНЫ ХЛУДАЎ

таткова, каб спаліць Хлудзію разам з усімі хлудамі. Твар былога народнага пісьменьніка крывеліўся ад моцнага душэўнага болю, аднак ніхто са спрачальнікаў не зважаў ні на самога пісьменьніка, ні на журботны выраз ягонага твару.

Таго вечара Цьвінтарэй апынуўся каля не закапаннага яшчэ канала. Ён спыніўся на грудзе зямлі, якую, магчыма, сам і выбраў з дна канала, і прагна ўдыхнуў волкае, набрынялае пахам згілай драўніны паветра. Потым закінуў голаў і занурыўся ў сузіраньне зорак, параскіданых па цёмна-сінім квадраце хлудзкага неба. Ён, Цьвінтарэй, быў для іх адно толькі драбнюткаю парушынкаю, і ім было ўсё роўна, хто ён, народны пісьменьнік, сьмяцяр, рухавы або нерухома, ці нават сам гаспадар Хлудзіі... Чырвоныя зоркі й белыя, падвоеныя й самотныя, волаты й карлы... Цьвінтарэй заплюшчыў вочы — і перад імі паўсталі сьпіральныя галяктыкі, якія зь невераемаю хуткасьцю разьліталіся ў космасе, мяліна-

знічкі: гэта рухавыя й нерухома ўсё яшчэ закідалі адзін аднаго недакуркамі й запалкамі. І пісьменьніку здалося, што проста ў Высокім квадратным паркане зеўрыць чорная дзірка, якая цікуе за невялічкім шматком прасторы, што завецца Краінаю Хлудаў.

Вярнуўшыся дахаты, Цьвінтарэй дапісаў апошняю старонку свайго апошняга рамана "Каму ў Сусьвеце жыць добра?". Нікому — такую выснову зрабіў знакаміты хлудзкі пісьменьнік... Далібог, хлуды нізавошта не сварыліся б і не закідалі адзін аднаго недакуркамі, каб маглі прачытаць вялікія і ўвадначасьсе такія простыя думкі пісьменьніка Цьвінтарэя.

ГІСТАРЫЧНЫЯ ПЕРАМОВЫ

Шынкар Лажбель чухаўся, пазяхаў і ссоўваў сталы ў адзін доўгі шыхт пасяродку залі. Цяпер немагчыма было адрозьніць, дзе той столік, за якім Шампанскі зусім яшчэ нядаўна сьвяткаваў дзень нараджэньня;

дэра нерухомах Цмока Кальвока. І прывіды, што густою чарадою луналі пад сцяпеньнямі шынка, у прызначаны час пабраліся за рукі й зь нячутным энкам назаўсёды пакінулі Лажбеля.

Блізу паўдня ў шынку пачулася вясёлая гамана, якую разпораз заглушала дзыньканьне келіхаў і спорнае шкрабатаньне відэльцаў. Крыху пазней пасыпаліся, як гарох, анікому непатрэбныя прызнаньні ў вечнай любві й сяброўстве. А пры самым канцы гістарычных перамоваў з-пад сьвяточнага стала вылез напышлівы стары ў цёмных акулерах. Усе так і пазаміралі, калі пачулі грукат ягонага падарожнага кія. А стары лёгка ўскочыў на бяседны стол і, перакульваючы келіхі зь недапіткамі "Горкага палыну", сподкі й крышталёвыя вазы, важна прадэфільваў перад носам у Хіцера Зьміцера й Цмока Кальвока, упэўнена грукаючы перад сабою кіем, нібыта йшоў ён не па стале, а па шырокім праспекце Маралістых-Эквіпібрыстых...

ГОСЦІ З ДАЊІ

Сустрэча дацкіх гасцей адбылася ў гомельскай школе № 10. Дзесяць гадоў назад, калі ў Гомель прыехаў вядомы дацкі пісьменьнік Ёрген Кнудсен, гэта школа з паглыбленым вывучэннем англійскай мовы як нельга лепш змагла сустрэць і прыняць гасця. Потым былі паездкі настаўнікаў і школьнікаў у Данію, практычныя заняткі дацкіх выкладкаў у Гомелі, гамельчан — у дацкім горадзе Эктведзе. Паступова стварылася асацыяцыя дружбы "Гомель — Эктвед", якая вось ужо шмат гадоў падтрымлівае цёплыя сяброўскія адносіны.

НА ЗДЫМКУ: сустрэча дацкіх гасцей у Гомелі.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА.

АКТРЫСА І ТЭАТР

Яшчэ будучы студэнткай тэатральна-мастацкага інстытута, Алена Унукава іграла ў Нацыянальным тэатры імя Янкі Купалы. Затым — некалькі гадоў — у Маладзёжным тэатры. Дзякуючы ёй, беларуская моладзь (амаль на кожным спектаклі аншлаг!) адчувала мудрасць і рамантызм Шэкспіра. Алена выконвае ролю Джульеты ў прыгожым дзействе «І зноў Рамэо і Джульета». Працуе ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Максіма Горкага, дзе занята ў спектаклях «Ваўкі і авечкі» і «Дэметрыус».

Рэжысёр Мікалай Пінігін запрасіў яе ў спектакль «Бедная Ліза». Гэтая нашумелая ў сёлетнім тэатральным сезоне пастаноўка ў многім абавязана сваім поспехам менавіта Алене Унукавай. Яшчэ яна іграе ў папулярным камедыйным тэлевізійным серыяле «Паскораная дапамога», які паказваюць на расійскім тэлеканале ГРТ.

У хуткім часе Алена спадзяецца на выхад кнігі сваіх вершаў. У яе — 15-гадовы сын. І яна ў

свае 34 гады хацела б нарадзіць яшчэ адно дзіця. Актрыса лічыць, што дзеці — самае лепшае ў жыцці. Усё астатняе прыдуманнае, ад нячыстага»:

— Сапраўдная творчасць — менавіта ў выхаванні дзяцей, — лічыць Алена. — Глядзець, як з маленькай істоты вырастае чалавек, які размаўляе, нешта ўмее — так цікава! Толькі нараджаць дзіця трэба свядома. Калі ты можаш ацаніць радасць і асалоду мацярынства. У 19 гадоў гэта часцей толькі адказнасць і страх. Пасля трыццаці — зусім іншая справа. Тады разумееш, што выгадаваць дзіця — больш цікава, чым вынасіць ідэю спектакля, потым іграць у ім, пакланяючыся яму, быццам ідалу. Тэатр — не жыццё, хоць змяняецца падобна яму. І ўвогуле сёння тэатр — не той, якім быў, напрыклад, калі я прыйшла ў мастацтва.

— Вы ігралі ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Максіма Горкага. Гэта даволі прэстыжна. Як вы туды трапілі?

— Спачатку мяне запрасілі на ролю. Затым прапанавалі ўвес-

ціся ў некалькі гатовых спектакляў. Але я адмовілася: мне гэта не падабаецца. На ж а л ь , добрага гадоўнай ролі не прапануюць. А дзеля выпадковых я не магу кінуць праекты, у якіх ужо ўдзельнічаю. Хаця тое, што я раблю ў тэ-

значныя пастаноўкі. Ім не хапае руху, паветра. Мы варымся ў сваім саку, знаходзімся ў замкнёнай прасторы.

— Што тут можна змяніць?

— Я спрабавала ладзіць адзін самастойны праект. Быў такі спектакль у Маладзёжным тэатры «Я хачу быць каханай», прысвечаны Мерлін Манро, з якім нас запрашалі на тэатральны фестываль у Егіпет, дзе ён увайшоў у дзесятку лепшых. Гэтая пастаноўка, як і «Сакрэт Шахерэзады», была непадобная на ўсё іншае ў Мінску. Шмат пластыкі і мінімум слоў. Але працягу праект не меў. У рэшце рэшт цяпер з рэпертуару Маладзёжнага тэатра ўвогуле

дача мы нават становімся ў круг і чытаем малітву.

Для мяне «Бедная Ліза» нешта большае, чым спектакль. Часам здаецца, што гэта споведзь. На сцэне, праўда, нельга спавядацца. Аднак надараецца момант ачышчэння — спалучаешся з душамі гледачоў...

— Праграма «Паскораная дапамога» зусім іншая, разлічана на масавы прагляд...

— Яна забаўляльная. Часцей за ўсё смешная. А станючыя эмоцыі шмат чаго вартыя.

— «Паскораную дапамогу» здымае беларуская група, заняты нашы акцёры. У выніку ў параўнанні з расійскімі атрымліваецца недарагая перадача. Ці не адбываецца так, што беларускіх акцёраў выкарыстоўваюць у якасці таннай працоўнай сілы?

Алена УНУКАВА:

«ГАЛОЎНАЕ — ЗАХАВАЦЬ СЯБЕ»

атры, цікава, бо Барыс Луцэнка заўсёды пакідае ў сваіх творах месца для імправізацыі акцёраў. А ў цэлым у Рускім тэатры, як і паўсюль. Яго таксама закрануў тэатральны крызіс.

— Тэатральны крызіс, на вашу думку, што гэта такое?

— Калі добрыя акцёры, не вытрымаўшы прыніжанага становішча, пакідаюць тэатры. Каб іграць, неабходна быць забяспечаным. Інакш зацыкліцца на бытавых праблемах. Глядзельная зала і артыст узаемазвязаныя. Якім бы акцёр ні быў мужным, энергетыка перадаецца людзям, адмоўная — заражае дэпрэсіяй гледача. Я лічу гэта значэнствам. Тэатр не мае сэнсу, калі не ўздымае над паўсядзённасцю і не дае станючай энергіі.

Крызіс яшчэ ў тым, што беларускія акцёры не могуць ездзіць за мяжу, каб глядзець

зняты спектаклі «Сальвадор Далі», «Сакрэт Шахерэзады», «Брыдкае качаня», «Я хачу быць каханай».

— Давайце пагаворым пра спектакль Мікалая Пінігіна «Бедная Ліза», які, на мой погляд, стаў адным з самых яркіх у сёлетнім сезоне. Мне здаецца, ён не для масавага гледача. Аднак мае вялікую папулярнасць...

— Я таксама не была ўпэўнена, што людзі пойдуча на яго. Але ж памылілася.

Мне цікава працаваць у гэтым спектаклі, паспрабаваць сябе як спяваючую актрысу. Але тут шмат часу і намаганняў займае тэхнічны бок — праблемы са святлом, сцэнай. 3-за таго, што яна нетэатральная, «Бедная Ліза» шмат губляе. Не хапае рэкламы. А вось акцёрскі калектыў — Віктар Манаеў, Зоя Белахвосцік, Віталій Радзько — сапраўды асаблівы. Перад выходам да гле-

— Сёння для многіх такая праца — магчымасць выжыць. Нам нядрэнна плаціцца. Калі ж беларускія артысты самі згаджаюцца працаваць за капейкі, зразумела, больш ім і не заплаціць. Такого нельга рабіць. Звычайна чалавек атрымлівае ад жыцця тое, чаго чакае і хоча. Ён сам павінен клапаціцца, каб ім не маніпулявалі.

— Дзякуючы «Паскоранай дапамозе» ваш твар ведае не толькі ўся Беларусь, але і вялікая расійская тэлеаўдыторыя.

— Гэта цешыла толькі спачатку, нядоўга. Я вучуся жыць у канкрэтных абставінах і атрымліваць задавальненне ад простых рэчаў — размоў, сонца, снегу...

Алена СПАСЮК.

НА ЗДЫМКУ: Алена УНУКАВА і Віктар МАНАЕЎ у спектаклі «Бедная Ліза».

ДЗІЦЯЧАЯ ЧЫТАНКА

МУЖЫКІ І ПАН

Даўным-даўно, пры панах, выдаўся галодны год. Лета было сухое, спякотнае. А ўсю восень дажджы ішлі, і бульба пагніла ў зямлі. Жылі побач хутарамі два мужыкі — Архіп і Піліп. Ім горш за ўсіх давалося. Пабедавалі яны, парайліся і пайшлі да пана дапамогі прасіць.

Прышлі, шапкі знялі, кланяюцца. Пан толькі што паеў, добры, глядзець прыхільна, пасміхаецца:

— Памагу, мужычкі! Але пры адной умове. Калі не будзеце ліслівы і хваліць мяне.

Здзіўлена пераглянуліся Архіп і Піліп. Што можа быць лягчэй? Першы раз чалавека бачаць, які не любіць, каб яго хвалілі.

— Ну дык ідзіце тады на кухню, паабедайце спярша.

Павялі мужыкоў на кухню, пасадзілі на чыстую лаўку, паставілі міску гарачага баршчу, смажаную качку. А пан збоку сеў, пазірае.

Высербалі мужыкі боршч і лыжкі аблізалі. Ад качкі толькі

ўзялі па кавалачку на смак, а самую падзялілі і па торбах пахавалі — дадому занесці.

— Ці ўгадзіў я вам, мужычкі? — пытае пан.

Архіп толькі рот адкрыў, а Піліп — штурх пад бок!

— Праваліся ты са сваім абедом. Прывеў, як сабак, на кухню, не мог у зале пасадзіць. Наліў у адну міску, не мог кожнаму па місцы знайсці. Боршч кіслы, а качка сухая і цвёрдая.

Пан засмяяўся, паківаў галавою і дае Піліпу залаты. Піліп схваў адразу ж яго ў торбу, а сам хмурыцца:

— Пры сваіх грахах мог бы і жменю залатых насыпаць!

Павёў пан мужыкоў у залу, пасадзіў у мяккія крэслы, дазволіў люлькі курыць. А сам зняў са сцяны скрыпку ды так мілагучна, жаласна зайграў, што ў мужыкоў слёзы пакаціліся па твары. Тады пан хутчэй смыкам шморгаць па чаў, весялей, аж мужыкі ў ладкі запляскалі. І на люлькі забыліся.

Павесіў пан урэшце скрыпку, пытае:

— Ці адпачылі вы пасля абеду, мужычкі?

Не паспеў Архіп рот адкрыць, як Піліп зноў — штурх пад бок!

— Які абед, такі й адпачынак. Мой падсвінак у хляве лепей пішчыць, чым ты граеш!

Пасмяяўся зноў пан, даў Піліпу другі залаты.

— Ну а цяпер прасіце, — кажа, — колькі грошай вам трэба на дапамогу.

Не вытрымаў тут Архіп:

— Ты нас карміў, паіў, іграў нам, грошай хочаш даць. І за гэта ўсё трэба цябе ляць? Не давай мне лепей нічога, але ведай: харошы ты чалавек, і дай табе Бог здароўя!

Засмяяўся пан трэці раз, абняў Архіпа:

— Дзякуй, добрая душа!

І загадаў насыпаць яму поўныя кішэнні залатых. А Піліпу толькі і сказаў:

— Не будзь, братка, свіннёй. Плаці людзям тым, чым яны табе: за дабро — дабром.

Андрэй ФЕДАРЭНКА.

СПОРТ

БелТА.

Падводнае паляванне ў нашай краіне з'яўляецца ўнікальным відам спорту. І працяглы час мацнейшымі ў ім лічацца брэстчане, якія могуць сваімі рукамі зрабіць і падагнаць экіпіроўку, змайстраваць падводныя стрэльбы, прызнаныя ў Еўропе. А пачатак усяму паклаў Анатоль Сінягубаў. Разам з Віктарам Страхавым, Ігарам Каз-

лоўцавым, Сяргеем Залозным яны і ў гэтым годзе занялі першае каманднае месца на чэмпіянаце Беларусі па падводнаму паляванню, які праходзіў на возеры Мядзель. А ўдзельнічала ў ім 30 каманд.

НА ЗДЫМКУ: момант трэніроўкі.

Фота Рамана КАБЯКА.

«Голас Радзімы»

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЭНАК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЭНАК.
Адказны сакратар
Тацяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела —
член рэдкалегіі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнікі
Юрась ЛЯШКЕВІЧ,
Леанід МАРАКОЎ,
Тацяна ХРАПІНА.

Спецыяльны карэспандэнт
Нэлі ПРЫВАЛАВА.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.
Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 1 652 экз.
Зак. 1934.
Падпісана да друку 7.8.2000 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).

НАШ АДРАС: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.